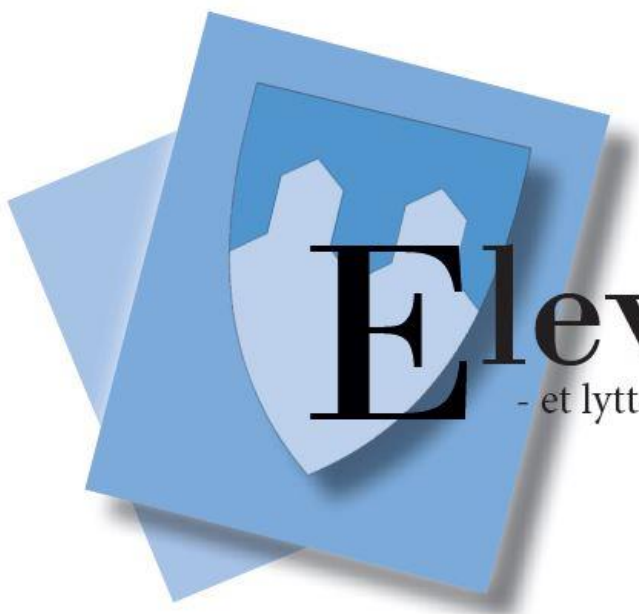

Årsrapport

Elevombudet i Søgne

Elevombudet

- et lyttende øre i en vanskelig hverdag

Mars 2017

Innhold

1. INNLEDNING	4
2. ELEVOMBUDSORDNINGEN I SØGNE	5
2.1 Opprettelsen	5
2.2 Elevombudets plassering	5
2.3 Elevombudets mandat	5
2.4 Elevombudets arkiv	6
3. INFORMASJONSARBEID	6
3.1 Utadrettet informasjonsarbeid	6
3.2 Webside	6
3.3 Media	7
3.4 Sosiale medier	7
4. SAMARBEID OG MØTER	9
5. KURS OG SEMINARER	10
6. KJERNEVIRKSOMHETEN	11
6.1. Tallenes tale	11
6.2. Elevombudets erfaringer	17
7. ELEVOMBUDETS VURDERINGER OG ANBEFALINGER	24
7.1. Arbeidet for å bedre det psykososiale miljøet på Søgne-skolen	24
7.2. Skoleledelsen	25
7.3. De ekstra ressursene	26
7.4. De stille elevene	27
7.5. Informasjonsflyten mellom skolen og foresatte	28
7.6. Andre faginstanser	29
7.7. Barne- og ungdomsrådet	29

7.8. Elever med særskilte behov	30
7.8. Krisesituasjoner	30
7.9. Elevombudets stillingsprosent	32
APPENDIX	33
Den politiske prosessen frem til opprettelsen	33
Beskrivelse av møter som har vært avholdt (utdypning av rapportens punkt 4)	36
4.1. Politisk ledelse	36
4.2. Administrativ ledelse	37
4.3. Rektorene	37
4.4. Lærerne	37
4.5. Barne- og ungdomsrådet	39
4.6. Beredskapsteamet mot mobbing	39
4.7. Psykososialt team	40
4.8. Helseetaten	40
4.9. Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)	41
4.10. Søgne legesenter	41
4. 11. Barnevernstjenesten i Søgne og Songdalen	42
4.12. Fylkesmannen	43
4.13. Frivillighetssentralen	43
4.14. Familiesenteret	43
4.15. Open Mind	43
4. 16. Læringsmiljøsenderet	44
4.17 snakkommobbing.no	45
4.18. Barnas stasjon	45
4.19. Politiet	45
4.20. Natteravnene	46
4.21. Kommunalt foreldreutvalg/FAU	46
4.22. Barnehagesektoren	47
4.23. Den norske kirke i Søgne	47
4.24. Andre elev-, lærlinge- og mobbeombud	47

1. Innledning

15. august 2016 fikk Søgne, som landets første kommune, et eget, kommunalt Elevombud, etter enstemmige vedtak i tjenesteutvalget, formannskapet og kommunestyret.

Ordringen ble til som et svar på flere store mediasaker om mobbing i Søgne-skolen i 2015. Men også et lenge uttrykt ønske om å «venstreforskyve» budsjettet, og bekymring etter flere år med urovekkende UNGDATA-tall for elevene i Søgne, var medvirkende, slik jeg ser det.

I etterkant har flere andre kommuner fulgt Søgnes eksempel, og mange andre er i prosess for å opprette et slikt ombud. Jeg tror denne type stillinger representerer fremtiden. Et Elevombud kan bidra til at barns og ungdoms rettigheter blir oppfylt, og det er et tilbud uten terskel for barn, ungdom og foreldre. Det bidrar til at barn, ungdom og foresatte blir hørt og får hjelp til å si fra når noe ikke er bra, veiledning når de ikke vet hva de skal gjøre, og hjelp til veien videre. Det har aldri vært tvil om at det var behov for en slik stilling, men i forkant av tiltredelsen var jeg usikker på hvor stort behovet var.

Samme dag som jeg tiltrådte, kom den første henvendelsen fra en foresatt med barn i Søgne-skolen. Senere har det økt jevnt på, og Elevombudet har per 1.3. 2017 hatt mer enn 200 samtaler med elever og foresatte, på telefon eller ansikt til ansikt. Det store flertallet av sakene handler om mobbing og krenkelser.

Elevombudet har nå vært inne i 32 saker. 11 av disse er per dags dato ikke avsluttet. For et ombud med mitt mandat, vil det ikke være relevant å stemple «løst» på en sak: Det er ikke Elevombudets oppgave å løse saker. Men i min forståelse av stillingen, er saken lagt i ro fra min side når og så lenge skolen har oppfylt Opplæringsloven.

Opplæringsloven slik den er i dag gir den enkelte elev rett til en subjektiv opplevelse av et psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring, samt tilpasset undervisning med forsvarlig utbytte. Stortinget kommer i løpet av våren til å vedta endringer i "mobbeparagrafen", som ytterligere skjerper skolens handlings- og dokumentasjonsplikt og styrker elevenes rettigheter. Opplæringslovens krav vil, som nå, også gjelde på leksehjelp-ordninger og SFO, og kommunene kan ilegges dagbøter hvis mobbing ikke stoppes. Det er altså ingen grunn til å tro at et elevombuds oppgaver vil bli mindre i løpet av årene som kommer.

Det har vært seks spennende måneder. Det har vært utfordrende å jobbe med konkrete saker før og imens strukturene rundt jobben bygges opp. Jeg har måttet arbeide på mange forskjellige strukturelle «nivåer» samtidig. Noen saker er svært vanskelige, noen er forferdelig vonde, som setter dype spor. Jeg har imidlertid opplevd mitt mandat som konstruktivt og nyttig, og jobben som svært meningsfull. Det som har vært min ubetingede rettesnor, er det som Norge har forpliktet seg til gjennom Barnekonvensjonen: Barnas beste. Jeg er takknemlig og ydmyk for å ha fått sjansen til å arbeide med dette, og ser frem til fortsettelsen.

Søgne, 1. mars 2017

Tone Martha Sødal
Elevombud

2. Elevombudsordningen i Søgne

2.1 Opprettelsen

Veien frem til at Søgne kommune opprettet et elevombud er vel kjent for de kommunale organer som medvirket i prosessen. I denne første rapporten har jeg likevel valgt å gå detaljert gjennom den politiske og administrative prosessen, slik at den er dokumentert i Elevombudets arkiv. Denne gjennomgangen er å finne i rapportens [appendix](#).

Formannskapet valgte våren 2016 å opprette en to års prøvestilling som elevombud i 50 prosent stilling. I møte 18. mai ble jeg enstemmig ansatt, i tråd med innstillingen fra ansettelsesutvalget. Jeg hadde min første arbeidsdag 15. august i fjor.

2.2 Elevombudets plassering

Elevombudet er uavhengig av politisk og administrativ ledelse i Søgne kommune. Likevel fant man det mest hensiktsmessig å plassere Elevombudets kontor i rådhuset. Det ble valgt et kontor i en del av første etasje der publikum kan ha tilgang, uten å måtte kontakte Servicetorget. Valget av plassering oppleves godt: Det er mitt klare inntrykk av at en del av Elevombudets brukere er lettet over ikke å måtte innom noen skranke for å oppsøke meg/finne meg.

Ved å være på «huset» får Elevombudet samtidig nyte godt av gode fysiske rammer og tilgang til all praktisk og faglig hjelp jeg har bruk for.

Jeg har blitt svært godt og åpent tatt imot, fra alle på rådhuset. Jeg har også fått uvurderlig hjelp fra mange av avdelingene i huset. I denne sammenhengen vil jeg spesielt nevne kommunens lærling, arkivpersonalet og de ansatte ved servicetorg/bibliotek.

Selv om jeg har mitt kontor på rådhuset, er jeg ofte «ute på bygda»; i møter på skolene eller andre steder, og også hjemme hos folk som foretrekker å møtes der. Mange av samtalene på telefon foretas hjemmefra og utenfor vanlig kontortid, både på ettermiddagen og i noen grad i helgene.

2.3 Elevombudets mandat

Å utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen.

- Å bidra til at alle elever får den opplæring og det psykososiale læringsmiljøet de har krav på.
- Å samarbeide tett med Beredskapsteamet og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.
- Å veilede og bistå enkeltelever og deres foreldre i kommunikasjonen med skole og beredskapsteam og fremstå som et mellomledd mellom hjem og skole i vanskelige saker.
- Å ha fokus på oppfølging av skolenes forebyggende arbeid mot mobbing.
- Å utarbeide halvårlig rapport og årlig handlingsplan som fremlegges til politisk behandling i tjenesteutvalg, formannskap og kommunestyre.

2.4 Elevombudets arkiv

I dialog med de fylkeskommunale mobbeombudene for grunnskolen som er ansatt i noen fylker, har jeg sett at det hersker usikkerhet om valg av arkivordning for disse. Søgne kommune ba kommuneadvokaten i Kristiansand om en uttalelse om anbefaling av arkivmåter for Elevombudet i Søgne, spesielt med hensyn til bevaring av sin uavhengighet til kommunen. Denne mottok vi svar på 31.10. 2016. I høst var vi i en prosess om valg av arkivløsning. Elevombudet er ikke en saksbehandler i ordets vanlige forstand, og skal ikke fatte vedtak, men er underlagt Forvaltningsloven, Arkivforskriften og Offentlighetsloven i egenskap av å være en «enhet» i kommunen. Vi mente først at et papirarkiv ville være tjenlig, men, etter å ha hatt denne stillingen i noen uker, landet vi på at et elektronisk arkiv vil være mest hensiktsmessig for Elevombudet, både på kort og lang sikt. Kommuneadvokaten uttalte at det er mulig å ivareta den essensielle uavhengigheten i et elektronisk arkiv.

Dette arkivet er atskilt fra resten av arkivet, i egen arkivdel «EOMBUD» og vil, i tillegg til enkelte personer på arkivet, bare være tilgjengelig for Elevombudet selv. For å sikre taushetsbelagte opplysninger, samt Elevombudets uavhengighet fra administrasjonen, har Elevombudet mulighet for å skjerme journalopplysninger og dokumenter. Det er opprettet ny tilgangskode som benyttes av Elevombudet: EO.

30.11.2016 redegjorde Elevombudet for denne prosessen i formannskapet. Det ble uttrykt enighet om følgende, viktige prinsipper: Elevombudets arkiv skal ikke kunne brukes av kommunen som «forsvar av kommunen» i en eventuell rettslig strid mellom Søgne kommune og en elev på et senere tidspunkt. Elevombudet er barnas og de foresatte talsperson og arbeider for disse.

3. Informasjonsarbeid

3.1 Utadrettet informasjonsarbeid

Hver gang Elevombudet er ute og presenterer seg eller holder innlegg eller foredrag, presenteres all kontaktinformasjon på storskjerm. Det er laget visittkort med all nødvendig info. Når det er drop-in-tid, settes det ut en «bukke» utenfor biblioteket med tydelig merking av at det nå er det bare å komme, også uten avtale. Det settes også opp flere plakater inne på biblioteket. Kommunens lærer har laget en logo som følger all info og alle mailer fra Elevombudet.

3.2 Webside

Elevombudet har egen side på Søgne kommunes hjemmeside, der mandatet står beskrevet, og der all kontaktinfo ligger. Direkteknapp til denne siden ligger tilgjengelig fra portalen til hjemmesiden. Jeg har prøvd å finne ut hvor mye trafikk denne siden har. Men Søgne kommune har per i dag ikke installert Google Analytics på sine nettsider, som kan gi oss statistikk for antall klikk på siden. Det blir installert i disse dager, slik at det blir mulig å hente ut slike tall for neste årsrapport.

3.3 Media

Opprettelsen av et Elevombud i Søgne vakte stor interesse da den ble vedtatt, og da jeg tiltrådte. Jeg prøver å alltid stille opp når journalister henvender seg med ønske om en uttalelse eller intervju. Til nå har Elevombudet vært i intervjuer i følgende medier, noen av dem flere ganger:

- N247.no
- Søgne og Songdalen Budstikke
- Fædrelandsvennen
- NRK Sørlandssendingen radio nyhetssending og morgensending
- NRK Sørlandssendingen tv nyhetssending og magasin
- NRK Norge i dag
- Tidsskriftet Hjem og skole
- Sør-nett
- Vårt Land
- TV Agder/ABUP tv
- Lillesandsposten
- Kristiansands Avis

3.4 Sosiale medier

Elevombudet opprettet 15. august en Facebook-side som heter Elevombudet i Søgne. Her ligger oppdraget til Elevombudet beskrevet, og informasjon om hvordan man kan komme i kontakt med meg. Jeg har lagt ut 75 innlegg siden starten. Det har vært delinger av saker i ordinære medier, hovedsakelig lokale, men også nasjonale, det har vært info om nye forskningsrapporter, bilder og inntrykk fra steder der jeg har vært og holdt foredrag eller blitt kurset o.a . Elevombudet har 517 likerklikk på selve siden, mens 515 personer følger siden fast. I tillegg er det engasjement, i varierende grad, knyttet til det enkelte innlegg som legges ut. Sidens karakter og Elevombudets oppdrag gjør at det som oftest ikke oppleves som naturlig å trykke «like» på saker som legges ut, om for eksempel forskning på mobbing, krenkelser, utestengning eller overgrep. Man kan likevel se hvilke av innleggene som har fått mest oppmerksomhet. På Elevombudets side er det en sak om selvskading, en sak om nettmobbing, en om at «Barn og ungdom lider fordi voksne ikke snakker sammen», en sak om mobbing fra lærer, en sak om det psykososiale teamet i Søgne, samt en positiv sak om elevers engasjement på Tangvall skole. Tre ganger har jeg promotert en sak for 25 kroner, for å nå mennesker som ellers ikke ville fått opp siden min på «feeden» sin. De tre sakene dette gjelder, er:

- Utdanningsdirektoratets info-side om mobbing og rettigheter, nullmobbing.no, spesielt rettet mot elever og foresatte.
- Saken «Vi kjenner ikke tålegrensen til et barn» fra Læringsmiljøsentret
- En sak om bildedeling på sosiale medier fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratets side Ung.no

Det legges ut mange saker om mobbing på forskjellige nettsted og interessegruppers sider på Facebook. Hvis jeg ville, kunne jeg lagt ut en «mobbesak» fra Norge hver dag. Jeg har valgt å ikke gjøre dette. Det finnes mange fine interessegrupper som både legger ut historier, og der medlemmene kan få tips og hjelp og råd fra hverandre om hvordan man kan gå frem hvis ens barn er utsatt for mobbing. Jeg prøver å lage en miks av forskjellige typer stoff, som kan være av interesse for de fleste. Facebook-siden til Elevombudet er dessuten en åpen, offentlig side, og ikke stedet for å legge ut personsensitivt stoff.

Facebook-siden har også en direkte-meldingstjeneste, der bare avsender og jeg kan se innholdet i meldingene. Når noen sender noe på den, får de umiddelbart en «mottatt»-melding, med beskjed om at jeg tar kontakt så snart jeg har mulighet. Denne meldingstjenesten (Messenger) ble brukt mest i starten, umiddelbart etter at jeg tiltrådte stillingen. Etter hvert har mobil, og i noen grad mail, overtatt som fremste måte folk kommer i kontakt med Elevombudet på.

De fleste ungdommer har en Facebook-profil, men bruker ikke Facebook så mye selv. Likevel ser jeg at de vet at de kan bruke denne kanalen til å få tak i meg.

I tillegg til Facebook har jeg vurdert å opprette en side på Instagram og på Snapchat. Jeg har valgt å ikke gjøre dette, først og fremst fordi Instagram i hovedsak er en billedelings-tjeneste, og fordi man på Snapchat kan sende og motta meldinger som bare kan leses i en kort tidsperiode før de «forsvinner». Jeg vil ikke komme i den situasjonen at jeg får tilsendt en snap, for eksempel om at noen har det vanskelig, som forsvinner før jeg får dokumentert den eller sikret meg kontaktinformasjon slik at jeg kan følge den opp.

4. Samarbeid og møter

Elevombudets mandat gir ikke ombudet stor myndighet. Men jeg ser det som viktig at ombudet har opparbeidet seg et nettverk til de andre aktørene som er i og rundt oppvekstsektoren, både offentlige og private aktører, hovedsakelig i Søgne. Slik kan ombudet lettere anbefale elever og foresatte å oppsøke hjelp der det oppleves relevant, samt være en kyndig veileder for disse. Siden starten har Elevombudet opprettet formell kontakt og hatt møter med følgende personer og instanser:

- Politisk ledelse i Søgne kommune
- Administrativ ledelse i Søgne kommune
- Rektorene ved grunnskolene
- Lærere ved alle skoler, og assistenter ved Lunde og Nygård
- Utdanningsforbundet i Vest-Agder
- Barne og Ungdomsrådet i Søgne
- Beredskapsteamet mot mobbing
- Psykososialt team
- Helseetaten
- Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)
- Søgne legesenter
- Barnevernstjenesten i Søgne og Songdalen
- Fylkesmannen i Vest-Agder
- Frivillighetssentralen
- Familiesenteret
- Open Mind
- Læringsmiljøsenderet
- Snakkommobbing.no
- Barnas stasjon
- Politiet
- Natteravnene
- Kommunalt foreldreutvalg/FAU
- Barnehagesektoren
- Den norske kirke i Søgne
- Andre elev-, lærlinge- og mobbeombud

For en nærmere beskrivelse av møtene henviser jeg til [vedlegg i appendix](#), der det er gitt en beskrivelse av kontakten med de enkelte som er nevnt i listen over.

5. Kurs og seminarer

Fordi pågangen av elever og foreldre har vært stor, har ikke elevombudet prioritert å være på mange og lange konferanser og seminarer. Noen har jeg likevel fått med meg:

- Arendalsuka 2016, med seminar fra UNICEF om Barnekonvensjonen, fra Barneombudet, fra forfatter og foredragsholder Kristin Oudmayer, fra Høyskolen i Oslo og fra Utdanningsdirektoratet.
- Den store to-dagers UNGDATA-konferansen arrangert av forskningsstiftelsen NOVA
- To-dagers-seminar i Kristiansand om seksuelle overgrep, arrangert av Kirkelig ressurscenter
- SAFETALK – et kortkurs i å stille de viktige, nødvendige spørsmålene til et menneske i krise
- Førstehjelp ved selvmordsfare – et todagerskurs fra RVTS Sør.
- Nybegynnerkurs i Ephorte
- I tillegg har jeg fulgt de store, felles onsdags-seminarene som oppvekstsektoren har arrangert denne høsten, om læringsmiljø og om taushetsplikten.

6. Kjernevirksomheten

Elevombudet i Søgne skal være et øre for elever og foresatte som trenger det. Ombudet skal søke å sikre elevenes faglige og psykososiale rettigheter. Målet for meg som Elevombud er å overflødiggjøre meg selv. Det vil si at den enkelte skoleansatte utfører sin handlingsplikt, at skolene sørger for at alle elever får sine faglige og psykososiale rettigheter oppfylt, og at elever og foresatte selv vet hvor og hvordan man går frem for å fortelle når dette ikke er tilfelle. I en ideell verden ville det ikke være behov for et Elevombud. Men verden er dessverre ikke på noen måte ideell.

6.1. Tallenes tale

Mange elever i Søgne-skolen blir mobbet og krenket. Opplæringsloven blir brutt på alle skoler i Søgne. Dette er ikke noe særskilt; loven gir alle barn og ungdom i Norge en rett til å subjektivt oppleve at de trives på skolen. Spørsmålet er derfor, slik jeg ser det, ikke hvorvidt loven blir brutt, men hvor årvåkne de skoleansatte er overfor det, og hva skoleledelsen og de ansatte gjør med det. Hvordan står det da egentlig til?

Det er et krevende spørsmål å svare fullgodt på. Vi har noen tall og noe statistikk, og det gir noen indikasjoner, ikke minst hvordan det står til hos oss sammenliknet med andre kommuner i Norge. Men jeg vil likevel advare mot å lene seg utelukkende til dette. Vi vet fra forskning at både elever og foresatte underrapporterer mobbing og krenkelser. Undersøkelsene for Søgnes del er også noe sprikende, og det er farlig å trekke for bastante konklusjoner ut ifra små utslag.

- Den årlige FORELDREUNDERSØKELSEN holdes på våren. Svarprosenten her har tradisjonelt dessverre vært svært lav, så lav at den ikke har statistisk gyldighet.
- Søgne-tallene for den nasjonale ELEVUNDERSØKELSEN for dette skoleåret blir tilgjengelige i løpet av mars. Her vil jeg, i forkant, gjøre oppmerksom på at denne undersøkelsen er endret i år. Det varsles at endringene i seg selv kommer til å gi HØYERE mobbetall.

Utdanningsdirektoratet skriver:

«Utdanningsdirektoratet har fjernet spørsmålene om krenkelser som tidligere kom før spørsmålet om mobbing. De ulike formene for krenkelser er nå brukt som eksempler på mobbing. Elevene får spørsmål om de er blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene, og hvor ofte. Deretter blir de spurt om hva slags mobbing de blir utsatt for. Det er lagt til egne spørsmål om «voksenmobbing» og digital mobbing. Elevene får også spørsmål om de selv har mobbet noen. Definisjonen på mobbing er justert noe, for å gjøre den mer elevvennlig. Det er blant annet lagt inn flere eksempler på mobbing.

Dette er definisjonen elevene blir presentert for i Elevundersøkelsen:

«Med mobbing mener vi gjentatte negative handlinger fra en eller flere sammen, mot en elev som kan ha vanskelig for å forsvare seg. Mobbing kan være å kalle en annen stygge ting og erte, holde en annen utenfor, baksnakke eller slå, dytte eller holde fast.»

Utdanningsdirektoratet antar at mobbeandelen kommer til å øke noe fordi hendelsene som før inngikk i spørsmålene om krenkelser, nå inngår i spørsmålet om mobbing. I tillegg er det etter mobbe-definisjonen lagt inn flere eksempler på hva som kan være mobbing. Det kan også føre til noe mer rapportert mobbing.

Ulempen med å endre Elevundersøkelsen er at vi ikke direkte kan sammenlikne høstens resultater om mobbing med tidligere år. Utdanningsdirektoratet mener likevel at argumentene for å endre undersøkelsen veier tyngre enn hensynet til brudd i statistiske tidsserier på nasjonalt nivå. Målet er, og har alltid vært, at Elevundersøkelsen skal gi et riktigst mulig bilde av hvordan elevene har det.

- UNGDATA-undersøkelsen kan si noe om Søgne-elevenes trivsel og helse. UNGDATA-undersøkelsen er blitt grundig presentert for Søgne-politikerne, og er tilgjengelig på <http://www.ungdata.no/Fylker-og-kommuner/Vest-Agder/Soegne>

Et par trekk jeg vil trekke frem fra denne undersøkelsen er:

- Færre av ungdommene er i faste vennskap enn før. Siste uke før undersøkelsen ble foretatt følte en av fem seg ensom.
- Flere av ungdommene krangler med læreren nå enn før. Dette gjelder spesielt gutter.
- 90 prosent blir aldri eller nesten aldri mobbet, mens rundt 10 prosent opplyser at de blir mobbet minst månedlig.
- Rundt en av fire har en eller flere ganger forsøkt å skade seg selv.
- Rundt 10 prosent har forsøkt å ta sitt eget liv. Vi finner en god del som oppgir dette allerede på 8.trinn. Vi har ingen tall fra dette på barneskolen, og vet dermed ikke om vi hadde fått funn på dette i barneskolen, hadde vi spurt.

Mye av dette er svært skremmende lesning. Det er ingen tvil om at mange barn og ungdommer har det fælt, og mange av disse får ikke den hjelpen de trenger.

Det er likevel slik at de fleste ungdommer i Søgne trives godt med sine venner, sin familie og sin skole, og håndterer sine utfordringer. Mitt mandat omfatter barn og ungdom i hele spekteret her. Noen har tunge og omfattende vansker, mens noen trenger bare et lite ekstra håndslag over en kortere periode. Den felles essensen i mitt arbeid overfor dem alle er imidlertid å bidra til at Opplæringsloven blir oppfylt, slik at barn og ungdom er trygge på skolen og skoleveien sin, og at de har et psykososialt miljø her som fremmer helse, trivsel og læring.

- De nye «mobbeknappene», som kom på alle kommunale grunnskolors hjemmeside i august, har vært lite brukt, bare under en håndfull ganger alle fem skoler til sammen. Det kan være grunn til å spørre om elever og foresatte ennå har fått denne ordningen med seg.
- Kartleggingsverktøyet PULS brukes av skolene. Her er resultater fra ulike målinger og indikatorer samlet. Jeg presenterer enkelte av funnene under. Hovedkonklusjonen her er at «Ifølge elevene i ditt utvalg forekommer ikke mobbing så ofte, men det finnes en gruppe elever som sier at de er blitt mobbet på skolen de siste månedene.» Resultatet er litt dårligere enn landssnittet. Tallene er også noe svakere enn i fjor. Det er altså flere elever i Søgne som mobbes og krenkes enn i resten av landet, og det har blitt verre de siste årene. Selv om de fleste elever trives godt, er det en god del elever i Søgne som ikke har det bra, som ikke trives, og som mobbes og krenkes, også av voksne. En person som opplever noe av dette, er selvsagt en for mye.

Trives du på skolen?	Trives svært godt/godt			Trives litt			Trives ikke noe særlig/ ikke i det hele tatt		
	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17
Søgne 5.-10.trinn	90,58 %	89,37 %	87,04 %	6,33 %	7,79 %	8,00 %	3,09 %	2,83 %	4,96 %
Kommune- mellomtrinn	92,06 %	92,56 %	85,86 %	5,21 %	6,25 %	9,18 %	2,74 %	1,19 %	4,95 %
Kommune- ungdomstrin n	89,15 %	86,49 %	88,02 %	7,41 %	9,19 %	7,01 %	3,44 %	4,32 %	4,97 %
Nasjonalt 5.-10.trinn	90,36 %	90,23 %	90,45 %	7,26 %	7,39 %	7,20 %	2,39 %	2,38 %	2,35 %
Nasjonalt mellomtrinn	92,08 %	91,63 %	91,63 %	6,43 %	6,72 %	6,70 %	1,49 %	1,66 %	1,66 %
Nasjonalt ungdomstrin n	88,68 %	88,91 %	89,29 %	8,06 %	8,02 %	7,69 %	3,26 %	3,07 %	3,02 %

Som vi ser her, har tallene for trivsel og for de som ikke trives i det hele tatt på skolen gått riktig vei for landet under ett de siste tre årene. I Søgne ser vi dessverre motsatt tendens. Andelen i 5.-10-trinn som oppgir at de ikke trives i det hele tatt på skolen, er over dobbelt så stor i Søgne som snittet i resten av landet.

Har du blitt mobbet av andre elever på skolen de siste månedene ?	Ikke I det hele tatt			En sjelden gang/ 2 ller 3 ganger i måneden			Omtrent 1 gang i uken/flere ganger i uken		
	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17
Søgne 5.-10.trinn	86,82 %	87,00 %	79,19 %	9,64%	10,72%	16,29 %	3,53 %	2,28 %	4,52 %
Kommune-mellomtrinn	88,15 %	88,36 %	77,31 %	9,09%	8,96%	18,44 %	2,75 %	2,68 %	4,25 %
Kommune-ungdomstrinn	85,52 %	85,75 %	80,77 %	10,18 %	12,33 %	14,49 %	4,28 %	1,92 %	4,73 %
Nasjonalt 5.-10.trinn	84,70 %	85,52 %	80,47 %	12,60 %	12,01 %	16,42 %	2,71 %	2,47 %	3,10 %
Nasjonalt mellomtrinn	83,19 %	83,64 %	78,76 %	13,93 %	13,63 %	17,79 %	2,88 %	2,73 %	3,45 %
Nasjonalt ungdomstrinn	86,16 %	87,32 %	82,15 %	11,30 %	10,47 %	15,09 %	2,54 %	2,22 %	2,76 %

Her ser vi igjen at Søgne ligger over snittet nasjonalt i rapportert mobbing, både på mellomtrinn og ungdomstrinn.

Har du noen medelever å være sammen med i friminuttene ?	Alltid/ofte			Noen ganger			Sjelden/aldri		
	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17	14/15	15/16	16/17
Søgne 5.-10.trinn	95,24 %	95,02 %	91,96 %	3,26%	3,70 %	6,11 %	1,50%	1,28 %	1,93 %
Kommune-mellomtrinn	93,91 %	96,10 %	90,55 %	4,16% *	3,00 %	9,45 %	1,93% *	0,90 %	0,00 %
Kommune-ungdomstrinn	96,53 %	94,06 %	94,17 %	2,40%	4,32 %	3,50 %	1,07%	1,62 %	2,33 %
Nasjonalt 5.-10.trinn	94,75 %	94,68 %	94,97 %	4,10%	4,18 %	3,95 %	1,15%	1,15 %	1,08 %
Nasjonalt mellomtrinn	94,52 %	94,25 %	94,59 %	4,72%	4,93 %	4,59 %	0,77%	0,82 %	0,82 %
Nasjonalt ungdomstrinn	94,97 %	95,09 %	95,31 %	3,50%	3,47 %	3,32 %	1,53%	1,45 %	0,59 %

Her ser vi at det er flere som oppgir at de ikke har noen å være sammen med i friminuttene i Søgne, enn det nasjonale snittet.

2.7 Mobbing fra voksne

Utvalg	Nivå	Snitt	Grenseverdier	Beskrivelse
Søgne kommune (16-17)	Gul+	4,85	1,0 <= Rød < 4,5 4,5 <= Gul- < 4,7 4,7 <= Gul+ < 4,9 4,9 <= Grønn < 5,1	I følge elevene i ditt utvalg forekommer mobbing sjelden, men det finnes en liten gruppe elever som sier at de er blitt mobbet på skolen de siste månedene. Resultatet er likevel nærmere grønt nivå enn rødt nivå.
Nasjonalt (16-17)	Grønn	4,90	1,0 <= Rød < 4,5 4,5 <= Gul- < 4,7 4,7 <= Gul+ < 4,9 4,9 <= Grønn < 5,1	Det er svært få elever i ditt utvalg som sier at de er blitt mobbet på skolen de siste månedene.

	Ikke i det hele tatt	En sjelden gang	2 eller 3 ganger i måneden	Omtrent 1 gang i uken	Flere ganger i uken	Snitt
Er du blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene?						
Søgne kommune (16-17)	560	42	-	-	9	4,85
Nasjonalt (16-17)	136529	7598	1099	445	870	4,90

I denne tabellen er det om å gjøre å få høyest mulig tall. Resultatene blir delt opp i rødt, gult minus, gult pluss og grønt, som er best. Søgne kommune ligger, som man kan se, litt dårligere an enn nasjonalt snitt.

Her ser man at flere barn i Søgne enn på snittet nasjonalt oppgir at de er blitt mobbet av voksne på skolen de siste månedene. Forskjellen er likevel ikke markant. Og det er, som vi ser, snakk om ni elever som opplever dette flere ganger i uken, mens 42 personer oppgir at de blir mobbet av voksne på skolen en sjelden gang. Det er selvsagt uakseptabelt at det i hele tatt er noen. Så vidt jeg vet, finnes det lite eller ingen forskning på hva mobbing fra voksne vanligvis går ut på, hva denne mobbingen består i. Det hadde vært nyttig og viktig å få på bordet.

2.6 Digital mobbing

Utvalg	Nivå	Snitt	Grenseverdier	Beskrivelse
Søgne kommune (16-17)	Gul+	4,83	1,0 <= Rød < 4,5 4,5 <= Gul- < 4,7 4,7 <= Gul+ < 4,9 4,9 <= Grønn < 5,1	I følge elevene i ditt utvalg forekommer mobbing sjelden, men det finnes en liten gruppe elever som sier at de er blitt mobbet på skolen de siste månedene. Resultatet er likevel nærmere grønt nivå enn rødt nivå.
Nasjonalt (16-17)	Gul+	4,86	1,0 <= Rød < 4,5 4,5 <= Gul- < 4,7 4,7 <= Gul+ < 4,9 4,9 <= Grønn < 5,1	I følge elevene i ditt utvalg forekommer mobbing sjelden, men det finnes en liten gruppe elever som sier at de er blitt mobbet på skolen de siste månedene. Resultatet er likevel nærmere grønt nivå enn rødt nivå.

	Ikke i det hele tatt	En sjelden gang	2 eller 3 ganger i måneden	Omtrent 1 gang i uken	Flere ganger i uken	Snitt
Er du blitt mobbet digitalt (mobil, iPad, PC) de siste månedene?						
Søgne kommune (16-17)	554	44	7	6	8	4,83
Nasjonalt (16-17)	132271	11311	1772	637	902	4,86

Hva gjelder digital mobbing, ligger Søgne kommune nesten på snittet i forhold til nasjonale tall. Men altså bittelitt dårligere an.

Når det gjelder det tallmessige underlagsmateriale bak trivsel, faglig utbytte og mobbing, viser jeg forøvrig til den grundige Tilstandsrapporten for Søgne-skolen som blir presentert av Oppvekstkontoret for tjenesteutvalget i mars, som viser tilstanden for både det sosiale og faglige miljøet gjennom resultatene av Elevundersøkelsen og eksamensresultatene for grunnskolen i Søgne.

6.2. Elevombudets erfaringer

Når jeg skal oppsummere mine erfaringer og observasjoner, har jeg valgt å gjøre dette målt opp mot beskrivelsen av stillingen, slik den er definert i stillingsbeskrivelsen.

6.2.1:

Å utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen.

Jeg har blitt gitt en fullt ut tilfredsstillende arbeidsro og har fått utøve mitt virke uten noen som helst forsøk på uheldig innblanding, fra hverken administrativt eller politisk nivå. For meg virker det som om hovedtyngden av «publikum» har fått med seg at det er slik det er og skal være.

6.2.2.

Å bidra til at alle elever får den opplæring og det psykososiale læringsmiljøet de har krav på.

Henvendelsene jeg har fått har nesten utelukkende handlet om elevenes psykososiale miljø.

Det jeg prioriterer aller øverst i mitt daglige virke, er møtet og samtalene med elever og deres foresatte. Jeg skal være tilgjengelig, og er tilgjengelig, og alle som trenger det skal få hjelp raskt. Jeg skal ha god tid til å lytte. Jeg skal så bistå den enkelte etter det som oppleves fruktbart og konstruktivt. I praksis kan det være å veilede den enkelte i rettighetene de har, og i hvordan systemet virker. Jeg kan vise mulighetene den enkelte har til å si fra og til å handle, og eventuelt søke hjelp i det profesjonelle apparatet. Jeg kan være foresattes «sekretær» hvis de ønsker å sende en klage og selv strever med å skrive den, jeg kan møte elever alene eller sammen med de foresatte, og jeg kan være med på møter med skole, ansvarsgruppemøter eller andre steder. Det er den enkelte som har hånda på rattet og som må samtykke for at jeg skal gjøre noe. Noen av de som tar kontakt, ønsker i første omgang bare å prate og å dele det de står i, og ikke at jeg skal foreta meg noe. Det er helt ok. Det kan være viktig å få «tømme seg» overfor noen som tåler det. Jeg tåler det.

Jeg har taushetsplikt, og er bundet av den så lenge de som oppsøker meg ikke gir meg samtykke til å snakke med forskjellige aktører. Noen ganger kan jeg foreslå og arbeide for at for eksempel elever skal ta opp en sak med sine foreldre, med sosiallærer på skolen eller andre. Men så lenge det ikke er snakk om særlige alvorlige forhold, som utløser avvergeplikten, står elevene fritt til å velge dette selv. De fleste som kontakter meg, gjør det via telefonen. Noen skriver mail, noen skriver melding på Messenger/Facebook, og noen oppsøker meg uten avtale i Drop-in-tiden. Drop-in-tiden er fire faste timer i uka, der jeg er tilstede, i utgangspunktet uten andre avtaler. Den er spesielt rettet inn mot ungdom som kanskje ikke planlegger livene sine så langt frem i tid, men som har behov for noen å snakke med.

Elevombudet har en unik rolle ved at det ikke er tillagt verken vedtaksrett eller løsningsplikt. Det har ganske enkelt ingen annen agenda enn å være talsperson for barn og ungdom, et mellomledd, et øre, en vaktbikkje og et medmenneske. Det har ingen rettigheter, ingen myndighet og ingen annen innsikt i saker enn den foresatte og elever selv velger å gi.

Jeg opplever det som bra og riktig. Elevombudet skal ikke være noen «allvitende dommer», men tar barns, ungdoms og foresattes perspektiv. Det er helt i tråd med Opplæringsloven, som lar elevenes subjektive opplevelse være grunnlag for jussen. Dette kan etter min erfaring være krevende for skolesektoren å forholde seg til. Men det er gjeldende krav, og etter min mening et nødvendig krav. Mobbing og krenkelser er ikke-målbare størrelser, men er ikke desto mindre årsak til manglende trivsel og læringsro, helseproblemer, store senskader og tap av liv.

I teorien vil man kunne tenke seg at Elevombudet kan komme i en «skvis» mellom to «parter», som begge kan ha engasjert Elevombudet. I virkeligheten er det ingen skvis. For jobben min er å bidra til at alle elever, både de som blir mobbet, de som mobber og krenker, og de som blir beskyldt for mobbing, men som ikke kjenner seg igjen i det, skal ha et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Det er det som er fokuset og rettesnoren for all innsats. Mobberne og krenkerne er viktige å ta tak i; forskning viser at disse statistisk sett får større problemer i livet enn de som blir mobbet. Forskning viser at rundt halvparten av de som blir mobbet eller krenket, aldri forteller om det til noen voksne. Dette er svært alvorlig, og hindrer selvsagt at noe kan bli gjort for å stoppe mobbingen. Når jeg spør barn og ungdom om hvorfor de ikke sier fra, får jeg disse fem svarene. Jeg understreker at dette naturligvis ikke er statistisk gyldig, det er bare et tilfeldig utvalg som har tilflytt meg.

- Elevene sier at det som skjedde var ikke mobbing. Det var i mange år et nokså stort fokus på noen skoler i Søgne om selve mobbedefinisjonen: At det var krenkelser som skjedde repetitivt og over tid. Dette har mange fått med seg. Når en ungdom da ikke sier fra om netthets med begrunnelse i at «Det skjedde jo bare én gang at Snapchat-kontoen min ble hacket», kan vi

som voksne påpeke at en hendelse naturligvis også er brudd på Opplæringsloven og uakseptabel.

- De blir ikke trodd. Dessverre er dette en gjenganger, i Søgne og, vil jeg tro, på de aller fleste skoler i Norge. Det kan også være vanskelig å finne ut hva som er «den objektive sannhet» i det som har skjedd. Men vi VET at skjult mobbing foregår, og vi vet nokså mye om den. Og hvis vi voksne ikke er i stand til å observere den, må vi uansett ha som utgangspunkt at den som forteller, snakker sant. Og fordi Opplæringsloven har en soleklar vekt på den subjektive opplevelsen, har vi som står rundt å forholde oss til det som gjeldende og gyldig.
- De sier at det ikke nytter. I langvarige saker ser jeg at elever i noen grad har «gitt opp». Det er hjerteskjærende å se, men sånn er det også for noen i Søgne-skolen. De har over tid erfart at de har prøvd å si fra, men uten at det skjedde noen endring. Dette er alvorlig.
- De er redde for at det skal bli verre. Dette er også en gjenganger. Og dessverre har dette ofte også vært tilfelle. Når voksne prøver å rydde opp, uten å ha kunnskap nok, eller mot nok, eller handlekraft nok, kan situasjonen for eleven faktisk bli verre. Straffe- og utfrysningsmekanismene er sterke, skjulte og ofte perfide.
- Den krenkede ikke vil si fra om mobbing fordi han/hun ikke vil skille seg ut fra flokken. Dette tror jeg er mest vanlig i ungdomsskolen. For en ungdom kjennes det ofte bedre å ha dårlige venner enn å ikke ha venner. De vil heller være en del av gjengen, selv om de kan bli dårlig behandlet der, enn å ikke ha noen gjeng å tilhøre. Dette er jo helt logisk. I slike tilfeller kan det være en løsning å få tillatelse til å si fra til en kontaktlærer og/eller ledelsen om at de må følge med på for eksempel guttemiljøet i en spesiell klasse. Læreren er jo den som skal sette standarden for klassemiljøet, og er den som kan sette foten ned hvis krenkelsene skjer i klasserommet, noe de ofte gjør. Det er derfor læreren som kan si fra at «den latteren vil jeg ikke ha» «Sånn himling med øynene liker ikke jeg», og så ikke begrunne det med hensyn til en spesiell elev, men med at det er hun eller han som lærer som bestemmer i dette klasserommet. Alle elever jeg har snakket med liker en sunn og god klasseledelse. Ingen liker kaos eller krenkelser.

Jeg har foretatt i overkant av 200 samtaler med elever og foresatte på den tiden jeg har arbeidet som Elevombud, per telefon og ansikt til ansikt. Jeg har vært inne i 32 saker. 11 av disse er aktive. I noen av sakene har jeg bare hatt en samtale. Sakene er fra alle de fem kommunale grunnskolene. Henvendelsene gjelder/er fra 53 prosent jenter, og 47 prosent gutter. Jeg har fått henvendelser om/av elever på alle trinn, bortsett fra ett. 30 prosent av henvendelsene gjelder barn på ungdomsskolen, mens 70 prosent handler om elever som går på barneskolen. Det er en overvekt fra mellomtrinnet her. En liten andel av henvendelsene er fra minoritetsspråklige. I dette halve året har jeg blitt gjort kjent med at det har foregått både fysiske og psykiske krenkelser av funksjonshemmede barn i Søgne. Det er alvorlig. Sårbare barn skal ha spesielt vern mot krenkelser på skolen de går på.

6.2.3.

Å samarbeide tett med Beredskapsteamet og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.

Beredskapsteamet var inne i en sak på en skole i Søgne, før jeg tiltrådte.

Jeg har selv koblet Beredskapsteamet på tre saker, i tre forskjellige skoleklasser i Søgne-skolen. Dette var omfattende saker av kompleks karakter, som krevde grundig belysning og en bred, tverrfaglig tilnærming. I en av sakene konkluderte Beredskapsteamet med at denne på det daværende tidspunktet var utenfor mandatet til Beredskapsteamet, men at teamet senere kunne bli vurdert koblet på. Som Elevombud har jeg ikke direkte innsyn i Beredskapsteamets arbeid eller resultater. Det er skolen som videreformidler generell, ikke-personsensitiv informasjon til de foresatte og til meg om hva Beredskapsteamet gjør, og hvor i prosessen man befinner seg. I de aktuelle sakene der jeg har koblet på Beredskapsteamet, har jeg sett at det er forbedringspotensiale i dette informasjonsarbeidet fra skolen.

Rutinene og samarbeidslinjene mellom beredskapsteamet og Elevombudet har blitt justert noe dette halve året, og holder ennå på med å «gå seg inn». Det er Elevombudet og skolelederne som har anledning til å koble på beredskapsteamet. Teamet skal ikke møte partene i en sak selv, men skal skape seg et bredt bilde av utfordringene, og så utruste og dyktiggjøre skolen til selv å klare å håndtere utfordringene som er avdekket.

For å kunne bygge bro, må man søke å forstå partenes standpunkter og erfaringer. Det krever respekt for den enkeltes opplevelse, tålmodighet i arbeidet for å sikre at alle barn har det bra på skolen, men brennende utålmodighet i forhold til å få en slutt på barns og ungdommers lidelser.

6.3.4.

Å veilede og bistå enkeltelever og deres foreldre i kommunikasjonen med skole og beredskapsteam og fremstå som et mellomledd mellom hjem og skole i vanskelige saker.

Hovedtyngden av de mest krevende sakene jeg har vært inne i, har pågått over flere år før Elevombudets stilling ble opprettet. I disse sakene er gjerne frustrasjonen svært høy på foreldresiden, og tilliten til skolen kan være lav eller ikke-eksisterende.

Både elever og de foresatte kan ha en opplevelse at de har prøvd og prøvd, uten at de opplever seg hørt, og uten at deres barn har fått det bedre. Eleven kan ha gjennomgått atferdsendringer og personlighetsendringer, etter eget og foreldres klare utsagn som følge av at de har hatt det dårlig på skolen. Noen har vært utsatt for grov vold gjentatte ganger. Noen har opplevd at saken deres blir behandlet som en konflikt mellom like sterke parter, i stedet for som en mobbesak, der mobbeoffer skal slippe å bli satt i samme møte som den som krenker.

Frustrasjonen kan også være stor på skolen, som noen ganger kan ha et annet bilde av situasjonen enn de foresatte har.

I tillegg til å peke på mulighetene for å klage og å si tydelig fra, er det min oppgave å legge til rette for at elever og foresatte blir hørt, og deretter forsøke å rette søkelyset mot hva som er det beste for barnet. Et krenket og skadet barn trenger desperat å bli sett, at noen tar ansvar for det som har skjedd, og tar konsekvensene av dette ansvaret. Uten at dette blir gjort, kan det oppleves nærmest umulig å «gå videre». Man kan ikke hoppe over denne fasen av brobyggings-arbeidet. I dette ligger også den store betydningen et «Unnskyld!» kan ha. Både for fra et barn til et barn, fra en voksen til et barn, og fra en voksen til en voksen. Og da mener jeg ikke den dvaske utgaven «Jeg er lei meg hvis du opplevde det slik», som ikke er en unnskyldning, men en ny krenkelse.

Vi gjør oss alle sårbare når vi innrømmer feil og sier unnskyld. Men du videste verden hvor mye det i seg selv kan forandre. Jeg har ikke en gang i denne jobben sett at et unnskyld har blitt misbrukt av elever eller foresatte. Men jeg har sett mange ganger hvordan et manglende unnskyld har sperret mulighetene til å få til en løsning, til å komme videre, til at barn kan blomstre.

Neste fase er å gå videre og se på hvilke løsninger som kan være mulige å få til. Dette er et møysommelig arbeid, der mye kan gå galt på veien. I møter mellom foresatte og skolen i slike saker kan temperaturen bli høy, og det kan være grobunn for misforståelser og at skolen og de foresatte «snakker forbi hverandre». Det er min oppgave å identifisere misforståelsene og si fra når jeg ser at den ene parten har sluttet å lytte. Man kan da ta en «timeout», be både skole og foresatte om å klargjøre sitt standpunkt og forsikre seg om at det er forstått slik meningen var. Å ha et miljø som fremmer helse, trivsel og læring er skolens klare ansvar. Men skolen er avhengig av at foreldre og foresatte drar «sin» del av lasset: Blant annet ved å fremme gode fellesskapsverdier og empati hjemme, ved å ansvarliggjøre barna for hva deres ord og handlinger kan gjøre med andre, og ved å gi barna den omsorgen og den praktiske hjelpen hvert barn trenger for å kunne klare å være på skolen daglig.

I Søgne har jeg sett dette halve året at en god del foresatte har valgt å ta ut sitt barn for å begynne på en annen skole, enten en annen av de kommunale grunnskolene, eller Oasen skole. Jeg har ikke grunnlag for å si om dette antallet er høyere i Søgne enn i andre kommuner. Skolebyttet kan skyldes flytting og delt bosted for foreldrene. Men i flere tilfeller er skolebyttet et uttrykk for at barnet ikke har hatt det bra på den skolen de har gått på, og at de foresatte har mistet troen på at det skal kunne gå an å få til en løsning for sitt barn. Det er et privilegium at vi har denne muligheten, og det er de foresattes rett å velge den løsningen de mener er den beste for sitt barn. Men hvis dette generelt er et uttrykk for at skolene ikke makter å løse sine mobbeutfordringer, er det uheldig.

6.2.5

Å ha fokus på oppfølging av skolenes forebyggende arbeid mot mobbing.

Alle de kommunale skolene i Søgne er forpliktet på den omfattende Handlungsplan for et godt psykososialt miljø. Her beskrives lovens krav og definisjoner, de ansattes handlingsplikt og prosedyrene som skal følges når mobbing og krenkende atferd skjer. Den beskriver systemarbeidet, internkontrollen og at elevene og foreldre skal involveres i arbeidet.

I tillegg velger skolene selv hvilke forebyggende tiltak de ønsker å legge vekt på. Her er det variasjon, skolene velger litt forskjellige innfallsvinkler til sitt forebyggende arbeid, men det forebyggende arbeidet som skjer på Søgne-skolene er omfattende, og for alle skolene systematisk. Det foregår på elevnivå, på foreldrenivå og på skolenivå. Det blir for mye å regne opp det hele her. Men noen av elementene finner skolene selv verd å nevne:

LUNDE skole bruker psykologisk førstehjelp via Psykososialt team. I tillegg er de fleste av Lundes lærere kurset i og bruker « Det er mitt valg», et opplæringsprogram om skolemiljø, sosiale ferdigheter og forebyggende arbeid. Dette er utviklet av stiftelsen «Det er mitt valg» med støtte fra helsedirektoratet.

Lunde er i likhet med de andre Søgne-skolene med i Knutepunkt-satsningen Inkluderende læringsmiljø, og ønsker å bruke dette aktivt inn i skolehverdagen. Denne satsningen forplikter skolen til å jobbe med bestemte tiltak. For Lunde skole er den årlige Sommerfesten er høydepunkt for både ansatte, foreldre og elever. Skolen har også en «kampanje» som har fått navnet: «Sammen for Lunde! Læring gjennom respekt og glede». Rektor Anne Beth Torkildsen skriver at målet for inkludering på Lunde skole betyr at alle skal bli sett og hørt, at alle skal bli verdsatt og respektert gjennom trygghet, åpenhet og raushet. Som tegn på at dette målet er nådd ser skolen etter om den har fornøyde, høflige og glade elever og voksne på skolen. Skolen jobber for positiv språkbruk og kroppsspråk, god tone mellom alle, voksne og elever, stor trivsel, lite, helst ingen, melding om

mobbing, sterk følelse av positiv tilhørighet. Alle skal ha noen å være sammen med i friminuttene og ellers, de skal inkludere hverandre. Det skal være tid til den gode samtalen i klassene, og det skal være mange, varierte og gode fellesskapsopplevelser, der alle vet hva som forventes og alle vet hva som skal gjøres.

Rektor på TANGVALL, Elin Rekve, opplyser at skolen bruker lærerne som aktivitetsledere, miljøarbeider som arbeider forebyggende som en temperaturmåler på trivsel og inkludering, og har et «helsehjørne» med miljøterapeut og helsesøster for elevene i friminuttene. Sosiallærer har en viktig funksjon, gjennom elevsamtaler og ved å iverksette jentegrupper, guttegrupper og tilrettelegge for sosiale tiltak. Annenhver uke møtes skolens koordineringsteam, som avtaler tiltak for elever/klasser og trinn.

Skolen har eget aktivitetsrom med bordtennisbord og fotballspill, som er åpent i friminuttene, og der alle elever kan delta om de ønsker. Skolen har også tilrettelagt for «Stillerom», som er en sone i biblioteket som er tilrettelagt for elever som har behov for stillhet eller stille aktivitet sammen med andre. Tangvall har også egen innføringsklasse for nybosatte flyktninger. Disse deltar sammen med vanlige klasser i alle praktiske fag, og ved sosiale aktiviteter. Tangvall har også elever som kommer fra kompetanseavdelingen på Nygård. Disse deltar flere timer fast per uke sammen med sin klasse, og reiser på tur ukentlig med andre elever.

En viktig hendelse for elevene på Tangvall skole er den årlige Tyskland/Polen-turen med 10.trinn. Skolen har, så langt, ingen iverksatte faste forebyggende programmer som gjennomføres. Skolen har, med hjelp av Psykososialt team, benyttet det omfattende læringsmiljø-verktøyet «Innblikk», som er utviklet av den anerkjente spesialpedagogen og atferdsforskeren Tove Flack, i en klasse for å forebygge og avdekke skjult mobbing. Skolen opplevde Innblikk som et godt verktøy som gir mye god informasjon, og som bidrar til at skolen kan iverksette tiltak ved behov. Skolen vil også i løpet av våren 2017 gjennomføre «Vennlig selvsnakk» på ett trinn.

TINNTJØNN skole legger vekt på sosiale arrangement som forebyggende tiltak for et godt psykososialt miljø for elevene, som Triatlon, Valentinsfest, Bli-kjent-tur for 8.trinn, Hovden-tur for 9.trinn, Tur til Stortinget for 10.trinn osv.

I opplegget «Alle har en psykisk helse», som gjennomføres med spesialsykepleier og sosiallærer, får elevene lære om psykisk helse, og de får opplæring i strategier de kan bruke når livet føles vanskelig. Skolen bruker depresjonsmestringskurset DU, jentegrupper, guttegrupper, er tilsluttet MOT-prosjektet, som skal styrke elevenes mot til å ta vare på seg selv og hverandre. Skolen bruker 2-lærersystem, og legger vekt på autoritativ klasseledelse og følelsesregulering. Skolen har tverrfaglige møter der skolens systematiske tilnærming til elevene, samt koordinering av funksjonenes innsats for enkeltelever, er tema. Skolen samarbeider tett med politiet, blant annet i kjernegrupper rundt enkeltelever.

LANGENES skole bruker programmet Vennlig Selvsnakk (Psykologisk førstehjelp) på 2. og 5. trinn.

Skolen bruker også i likhet med Lunde programmet «Mitt valg», og dessuten «Link til livet» «Steg for steg», og Unicefs opplegg for et godt læringsmiljø med bruk av filmsnutter, spesielt for 6.trinn. Skolen bruker «Kjartan og Kjetils tips mot mobbing» via Utdanningsdirektoratet.

I tillegg har skolen kommet i gang med «Vanlig, men vond»- gruppe for elever som opplever samlivsbrudd mellom foreldre.

På NYGÅRD brukes det selvmordsforebyggende programmet Link til Livet, som også styrker elevenes selvbylde og skaper gode relasjoner. Skolens ansatte har vært kurset av Regionsenteret mot vold og traumatisk stress. På noen grupper brukes «Vennlig selvsnakk», (tidligere kalt «Psykologisk førstehjelp»). Nygård har også hatt faste grupper på 5. trinn med «jente- og guttegrupper» som

sosiallærer og helsesøster har hatt, og også kjønnsblandede grupper. Trivselslederprogrammet er også forebyggende arbeid som skal skape økt trivsel. Rektor Dag Røise opplever at skolen med miljøterapeutene har fått inn en faggruppe som supplerer det arbeidet som allerede skjer, og at det er fruktbart og bra.

Alle skolene er med i Trivselsprogrammet, der elevene selv velger Trivselsvakter hvert semester, som blir kurset i å skape trivsel for alle i friminuttene.

Flere av skolene har anskaffet såkalte «Vennebenker», der elever som trenger og ønsker selskap, kan sette seg. Tilbakemeldingene på disse benkene er litt delte. Noen kan oppleve det flaut å sette seg der, og benkene brukes til litt forskjellige ting av elevene.

Spørsmålet er altså ikke om de forebyggende planene er der, men i hvilken grad de har ønsket effekt. Det er et komplisert spørsmål, som kanskje krever en mer systematisk og grundig tilnærming enn det jeg har anledning til å gjøre. Helt kort vil jeg bare minne de ansvarlige på skolene om at ikke alle sosiale arrangement og turer kjennes som en opptur for alle. Spesielt de sensitive elevene, eller de som av en eller annen grunn kan ha det særlig vanskelig, kan tvert i mot oppleve slike turer og dager som særlig vanskelig ved at de faste rammene er borte, at vegger og tak byttes ut med uoversiktelige flater, og at forutsigbarheten i stor grad forsvinner.

Elevombudet opplever å ha en god dialog inn mot rektorene og avdelingsledere på skolene i Søgne om det forebyggende arbeidet på skolene.

Elevombudet har holdt innlegg/foredrag på ni foreldremøter i høst, der alle foresatte ved de kommunale grunnskolene var invitert. Der har foreldre fått anledning til å stille spørsmål, og har fått all kontaktinfo og blitt informert om prinsippene rundt Elevombudets oppgaver og arbeidsmåter. Ombudet har vært og snakket til lærerne på alle skoler, og fagarbeiderne på to av dem, og har «åpen linje inn» for alle lærere og assistenter som ønsker å komme med innspill eller forslag. Elevombudet har også søkt å være en «stemme» i lokalmiljøet og i lokale media i forhold til holdninger, verdier og refleksjoner rundt vanskelige tema.

6.2.6

Å utarbeide halvårlig rapport og årlig handlingsplan som fremlegges til politisk behandling i tjenesteutvalg, formannskap og kommunestyre.

Siden denne rapporten er den første i stillingens historie, har jeg i Appendixet tatt med store deler av det politiske og administrative «løpet» som førte fram til opprettelsen, samt redegjort for strukturene som er opparbeidet. Jeg har brukt mye plass til å beskrive samarbeidspartnere, og hva jeg bruker tiden til. Jeg ser det som naturlig at neste rapport blir mindre omfattende.

7. Elevombudets vurderinger og anbefalinger

Jeg mener opprettelsen av Elevombuds-stillingen i Søgne er riktig. Den er et viktig skritt for å bedre elevens trivsel og oppfyllelsen av deres faglige og sosiale rettigheter. Da jeg startet i jobben, tenkte jeg at det måtte påregnes litt tid før ordningen fikk etablert seg i folks bevissthet. Men jeg konstaterer at Elevombudet allerede er blitt brukt av mange elever og foresatte i Søgne. De har forstått at dette er en mulig vei å gå når de opplever at de selv ikke vinner frem overfor lærer eller skoleledelse.

Det oppleves som et fruktbart valg å kalle dette ombudet for «Elevombud» og ikke et «Mobbeombud». Det er både fordi «Elevombud» peker på noe positivt, nemlig elevenes rettigheter, og fordi mitt mandat ikke bare handler om mobbing og det psykososiale miljøet på skolene, men også om elevenes faglige rettigheter.

Elevombudet har i det halve året det har vært i tjeneste for barn, ungdom og foresatte i Søgne kommune vært inne i mange fora og snakket med mange mennesker. Jeg har i varierende grad fått innblikk i hva slags kultur og hvilke rutiner de forskjellige skolene har, hvordan det forebyggende psykososiale arbeidet foregår i den enkelte enhet, og hvordan de nye verktøyene, Beredskapsteamet mot mobbing og Psykososialt team, i praksis gjør en forskjell i skolehverdagen for mange elever og ansatte i Søgne-skolen. Utfra dette har jeg gjort meg noen refleksjoner som munner ut i noen enkle anbefalinger for det videre arbeid. Det er viktig å understreke at disse refleksjonene og disse anbefalingene på ingen måte gir et fullstendig bilde av det psykososiale arbeidet i Søgne kommune. Mine anbefalinger er basert på mine egne erfaringer over en kort tidsperiode, med et kildetilfang som ikke er fullstendig. Likevel håper jeg at anbefalingene i hvert av de følgende underkapitlene blir tatt med i det videre arbeidet for å bedre skoleelevers situasjon og hverdag i Søgne.

7.1. Arbeidet for å bedre det psykososiale miljøet på Søgne-skolen

Elevombudet i Søgne utfører bare en liten del av arbeidet for å styrke elevens rettigheter og velferd i skolen. Før sommeren 2016 tiltrådte Beredskapsteamet mot mobbing, og høsten 2016 ble Psykososialt team med miljøarbeidere på alle skoler opprettet. Det er satt i gang tverrfaglige team på alle skoler, med faste, utvidede, tverrfaglige møter hver måned, og helsesøsterfunksjonen er styrket med en stilling fra 2016.

Å opprette et kommunalt Elevombud uten at oppvekstsektoren samtidig hadde blitt styrket med disse tiltakene, hadde etter mitt syn vært lite fruktbart. Å få problemer på bordet, å tydeliggjøre hvor skolen svikter sitt oppdrag, uten å kunne ha redskaper og verktøy å sette inn, ville etter mitt syn bare økt frustrasjonsnivået i befolkningen. For sakene må løses.

Det soleklare målet må etter mitt syn være å dyktiggjøre hver enkelt ansatte i skolen, slik at alle følger sin handlingsplikt, har sunn og god klasseledelse og vet når en sak skal sendes videre oppover til avdelingsleder og rektor. Her er vi ikke i mål. Det har, også denne høsten, vært mange vonde saker også i Søgne-skolene, der barn lider og både elever og deres foreldre er blitt syke etter svikt på skolene. Dette er alvorlig. Men det er ikke nytt, og det er mye bedre at det kommer opp og blir tatt tak i, enn at barna lider i skjul og i stillhet og at foresatte gir opp. Søgne-skolen er i forandring, som skolen er det over hele landet. Kravene til faglig og sosial oppfølging øker, og utvides stadig. Dette er en villet, nasjonal utvikling. Men også lokalt har Søgne tilsluttet seg til den omfattende knutepunkt-satsingen «Inkluderende læringsmiljø», som formelt går til 2020, men som etter målet skal

implementeres som en vedvarende måte å organisere læring på. Essensen i denne satsningen er å søke å minske andel elever som blir tatt ut av undervisningen, for heller å tilby de aller fleste elever, også de med særskilte utfordringer, undervisning sammen med de andre inne i klasserommet. Å være lærer i dag er noe helt annet og mer krevende enn det var bare for noen år siden. PISA-undersøkelsene har drevet frem en økende faglig bevissthet, og den gjeldende Opplæringsloven gir elever store rettigheter, rettigheter som muligens det har tatt litt tid for skolen å absorbere. Jeg merker en økt bevissthet om elevers helse, trivsel og læring på alle nivå på Søgne-skolene. Men det å endre sin rolle som lærer og fagarbeider, det å bli bevisstgjort alle verdier og mål som implementeres, er krevende og krever en fleksibilitet og endringsvilje som ikke alltid kommer av seg selv.

En sunn og god klasseledelse er, slik jeg erfarer det, selve grunnsteinen i et godt psykososialt miljø. Klassestyrer er den som setter standarden for hva som er greit og hva som ikke er greit i klassen. Når barn og ungdom møter forvirrende eller manglende signaler og tilbakemeldinger på uheldig atferd, fanger elevene opp dette øyeblikkelig, og noen av dem blir med dette indirekte oppmuntret til å fortsette sin uheldige oppførsel. Elever liker tydelige og rettferdige grenser, og når de i tillegg blir gitt av en klasseleder som også oppleves å ha omsorg og som kan «se» elevene, er veldig mye gjort. Nå har både Knutepunkt-satsningen Inkluderende læringsmiljø, samt Læringsmiljøsenderets satsing i Langenes og Nygård skole dette som et viktig element. Det foregår, etter mitt inntrykk, et solid og kontinuerlig arbeid opp mot de ansatte i Søgne-skolene. Men vi er ikke i mål. Dette er et arbeid som i sitt vesen er omfattende, og som kommer til å ta tid.

Anbefaling:

Videreføre det systematiske arbeidet med å øke kompetansen om psykososialt miljø hos alle ansatte i skolen, samt fortsette å klargjøre ansvar og handlingsplikt for lærere og fagarbeidere. Ha spesielt fokus på klasseledelse. Ha bevissthet om at vi på ingen måte er i mål på dette området i oppvekstsektoren Søgne kommune.

7.2. Skoleledelsen

Opplæringslovens krav om at alle elever har rett til et faglig forsvarlig utbytte, samt den subjektive opplevelsen av et psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring, er riktig, viktig og nødvendig. Det er ledelsen ved den enkelte skolen som er ansvarlig for at disse lovkravene oppfylles. Og det er ledelsen som former selve kulturen på skolen, blant annet ved å sende signalene, i ord og handling, om hvordan man skal ha det på denne skolen, hva som forventes av den enkelte. Det skal ikke undervurderes hvor omfattende lovkravene er i praksis, og i hvilken «skvis» skoleledelsen er for å oppfylle disse kravene, på samme tid som budsjettene skal holdes. Kunnskapen om elevenes rettigheter øker hos både elever og foresatte. Dette er svært positivt. Det kan likevel føre til et enda større «trøkk» på ledelsen, en belastning som må anerkjennes. En ansatt i skoleledelsen ved en av skolene i Søgne skriver til meg: «Det jeg nok stusser over, er om politikere og andre har tatt inn over seg hvor arbeidskrevende disse sakene er, samt hvor utsatt rektor er for å straffeforfølges - hovedsakelig på bakgrunn av formelle feil. Selv om det kommer fler aktører og fler støttespillere inn, så må rektor koordinere disse også, og disse må forstå at når de jobber i skolen så blir skolens mandat også en del av deres mandat.»

Regjeringens forslag til ny mobbeparagraf i Opplæringsloven innebærer en sterkere dokumentasjons- og handlingsplikt, og varsler dagbøter overfor skoler som ikke får til kampen mot mobbingen. Forslaget lovfester, ifølge regjeringen, nulltoleranse mot mobbing, gir skolene tydeligere og strengere regler for hva de skal gjøre når barn blir mobbet, og styrker rettighetene til barna og deres foreldre. Sterke pressgrupper er misfornøyde med det nye forslaget, og ønsker ytterligere rettigheter for elevene og deres foresatte. Barneombudet er også misfornøyd med at Fylkesmannen etter forslaget beholder status som klageinstans i mobbesaker, og ønsker en nasjonal klagemyndighet. Forslaget som nå ligger hos Stortinget, kan altså bli ytterligere skjerpet. Det skal uansett gjelde allerede fra høsten av, og varsler skjerpede lovkrav til enhver skoleledelse.

Anbefaling:

Gi skoleledelsen ved den enkelte skolen kontinuerlig støtte og oppfølging. Ta inn over seg lovkravene, som antakelig blir skjerpet fra 2017. Å ikke la skolebudsjettene være salderingspost ved budsjettarbeid.

7.3. De ekstra ressursene

Noen ganger er løsningene på mobbe- og krenkelsesproblemer enkle å finne og iverksette, og kan mer eller mindre lett finnes og utføres av de faste lærerne og fagarbeiderne, som er kjerneressursene i skolen. Men i krevende saker trengs det ekstra verktøy i en periode. Noen unger må beskyttes fra vold og krenkelsers fra medelever, andre unger trenger å bli sett litt ekstra, noen klasser trenger å jobbe intensivt med klasse miljø og fellesskapskultur. I en skolehverdag der 20-30 elever med vidt forskjellige forutsetninger, identitet og kultur skal få forsvarlig faglig utbytte hver eneste dag, er det ikke alltid mulig for lærerne å gjøre disse ekstra grepene.

Vi har hatt ordningen med et Tverrfaglig team, et Psykososialt team og Beredskapsteam mot mobbing et godt halvår. Det var ikke helt klart på forhånd akkurat hvordan disse skulle utføre sin jobb i praksis. Noe har blitt justert underveis, men fra mitt ståsted ser det ut som om alle disse tiltakene brukes på en fruktbar og konstruktiv måte, til beste for barna, på daglig basis.

Det var ikke en selvfølge at disse nye ressursene skulle implementeres smertefritt i skolene i Søgne. Det var ingen forhåndssatte klare grenser mellom oppgavene til de forskjellige faggruppene, som i noen grad overlapper funksjonene til de som allerede er ansatt på skolene. Jeg har vært i kontakt med alle sosiallærerne på skolene i Søgne, for å spørre om hvordan de har opplevd å ha miljøterapeuter inne, på felter som de allerede har arbeidet i i en årrekke.

Det er gledelig å registrere at de fleste av disse er udelt positive til å ha fått en miljøterapeut å «spille på» i sitt arbeid. Skolene organiserer fordelingen av saker og oppgaver på litt ulikt vis, og det virker som om det allerede fungerer svært bra. En sier: «Det er overtydelig at de nye tiltakene virker i praksis». Dette er også mitt inntrykk.

Enkelte mener likevel at lærerne burde ha blitt mer involvert i arbeidet til det psykososiale teamet/miljøterapeuten på skolen. «Lærerne er de som kjenner elevene, som sitter med masse kunnskap og som ser behovene som er der. Her sitter vi litt på «hver vår tue», og vet ikke hva psykososialt team holder på med.» Vedkommende synes sosiallærer burde kunne være koordinator og hatt oversikt over det psykososiale arbeidet, for å sikre at alle elever blir fanget opp. Denne beskriver også at taushetsplikten fremdeles, selv etter det store seminaret om taushetsplikt for hele oppvekstsektoren i høst, er et hinder for godt tverrfaglig arbeid. En annen kunne også ønske seg mer

samarbeid mellom de forskjellige aktørene som er inne, for å sikre at arbeidet ble drevet best mulig, og for å luften tanker og ideer og lære av hverandre.

Jeg synes det er bra at vi, med et Psykososialt team bestående av bare kvinner, har tre mannlige sosiallærere på Søgne-grunnskolene. Hele utdanningsforløpet, fra barnehagen, kan ha en tendens til å være noe «feminisert». Så en mannlig sosiallærer er gull verdt.

Sosiallærer har utvilsomt en nøkkelrolle i skolene, kanskje spesielt i ungdomsskolene. Men sosiallærerne har på de fleste skolene kun 4-5 timer satt av til sosiallærerfunksjonen. Det mener jeg er alt for lite.

Helsesøster har en nøkkelposisjon for og tilgang til alle elever på skolen, og nyter tillit hos elever.

Helsesøster er underlagt helsepersonell-loven og har særskilt streng taushetsplikt. Over hele landet blir det tydelig at det er barn og ungdom som lider når ressursene til helsesøster er for små.

Fysioterapitjenestene for barn er helt essensielle for de som trenger det. Ved at barna får adekvat og tilstrekkelig hjelp i forhold til sine kroppslige utfordringer, frigjøres energi og konsentrasjon om det å lære og trives på skolen.

Det kan hende at den økte satsingen på skolemiljøet i Søgne kommune, i første omgang fører til økt bruk av ressurser i skolen. Det har vi også sett i høst i Søgne kommune. Fra mitt ståsted kan jeg ikke få understreket sterkt nok hvor riktig og viktig dette er. Problemene er høyst reelle, og delvis alvorlige. Å la være å ta tak og få ryddet opp i uheldige oppvekstmiljø, vil uten tvil føre til store utgifter på kommunebudsjettene frem i tid. Mobbing og krenkelser som ikke blir tatt tak i kan gi svært store og langvarige helseproblemer, og, som vi har sett fra andre steder, tap av liv.

Anbefaling:

Videreføre satsingen på Psykososialt team med miljøarbeidere på alle skoler, Tverrfaglig team og Beredskapsteamet. Fortsette å styrke helsesøstertjenesten, og øke fysioterapiressursene for barn og ungdom. Øke antall timer sosiallærer-funksjon på alle skoler.

7.4. De stille elevene

Nasjonal forskning viser at det er de stille elevene som blir oversett i dagens skole. Forsker, høyskolelektor og familieterapeut Ingrid Lund har sett hvordan utagerende elever gjerne får stort fokus og spesialtilpasset undervisning, mens det ofte ikke er noen som tar seg av de «innagerende». Hun beskriver at lærerne selv som oftest ser dette, og ønsker å gi mer oppmerksomhet til de innagerende elevene, men at de ikke får tid, føler seg presset i forhold til tid og krav på hvem og hva som skal ha hovedfokus i skolehverdagen, og at de ikke makter dette i «en evig larm av skolestart, nye reformer, gruppeundervisning og oppmerksomhetshungrige elever».

De stille, tause og tilsynelatende initiativløse elevene er også sultne på oppmerksomhet, men de sier det ikke uten videre. Ofte tør de ikke. Det finnes ikke tall på hvor mange innagerende elever som finnes i den norske skolen, men Lund er sikker på at tallet er stort.

«Mange har det ganske vondt på skolen. De vil så gjerne komme mer frem med seg selv, men får det ikke til. De utagerende har i det minste ofte en diagnose. De som jeg fokuserer på, har ikke det en gang», illustrerer Lund. Barneombudet bekrefter Lunds utsagn, og uttaler at det ikke er tvil om at det er de stille og snille som blir utsatt for mest mobbing.

«De har ofte ikke mange venner, og tør ikke snakke for seg selv. Lærerne må være oppmerksomme på dem. Disse har størst sjanse for å psykiske lidelser senere i livet, og de er ikke sjelden potensielle selvmordskandidater», mener psykolog Jan Mossige hos Barneombudet.

Jeg har ingen statistikk på dette i Søgne-skolen, men er ikke det minste tvil om at dette er tilfellet også her. De som gjemmer seg vekk og blir «usynlige», blir ofte salderingspost når utfordringer med utagerende barn øker.

Anbefaling:

Oppdatere og bevisstgjøre de ansatte i Søgne-skolen på de stille elevene.

7.5. Informasjonsflyten mellom skolen og foresatte

Ett trekk som har gått igjen i faktisk de fleste av sakene jeg har vært inne i, er en opplevelse fra de foresatte om manglende informasjon fra skolen. Da tenker jeg ikke i første rekke på informasjon på systemnivå, men i særlig grad om kommunikasjonen mellom kontaktlærer og foresatte om det enkelte barn, og kommunikasjonen mellom kontaktlærer og de foresatte som gruppe om det psykososiale miljøet i klassene. Og dessuten: Når en sak blir løftet opp til rektornivå, også kommunikasjonen mellom rektor og foresatte.

De foresatte sitter med mange nøkler til å bedre det psykososiale miljøet i en klasse. Men de må få kunnskap om at det trengs.

Jeg har erfart dette halve året hvordan informasjon er konfliktdepende i seg selv. Og også motsatt: Manglende informasjon er en selvstendig faktor for å øke konfliktnivået i samarbeidet mellom skolen og de foresatte. Informasjonen skal selvsagt gå begge veier: De foresatte må gi nødvendig og relevant informasjon om den enkelte elev og de utfordringene den enkelte måtte ha, hvis dette får innvirkning på skolearbeidet eller på hvordan eleven relaterer seg til andre.

Mange av de foresatte som har barn på Oasen privatskole, trekker frem nettopp dette: De opplever terskelen for sms-utveksling mellom skolen og de foresatte som lav, både ved negative og positive hendelser eller utviklingstrekk. Dette settes som regel svært stor pris på, ikke minst fordi de foresatte ved dette kan være forberedt når barna kommer hjem, hvis det er noe, og er i stand til å stille de riktige og viktige spørsmålene. Det gir de foresatte også opplevelsen av å ha en «åpen kanal» fra skolen, noe som igjen kan gjøre det lettere for de foresatte å gi skolen den informasjonen skolen trenger om den enkelte elev.

Informasjon er særlig viktig i saker som er vonde eller er betente. Og ikke minst fordi de involverer barn. De foresatte blir usikre av manglende informasjon. Manglende informasjon kan føre til mistenkeliggjøring av skolen, misforståelser, mistillit og mistro.

Anbefaling:

Ha som særlig mål at informasjonsflyten fra klassestyrer og eventuelt skoleledelse til den enkelte foresatte, på individnivå, bedres. Øke bevisstheten om hvordan de foresatte som gruppe kan bidra til å bedre et klassemiljø, hvis og når de får kjennskap og informasjon om at det kan være nødvendig.

7.6. Andre faginstanser

Noen lærere i Søgne-skolen har gitt uttrykk for, overfor meg, at de ikke opplever å ha kompetanse til å håndtere alle de situasjonene som kan oppstå i et klasserom. Noen elever har sammensatte og kompliserte vansker, og noen har utagerende og til dels voldelig atferd. Lærerutdanningen har ikke nødvendigvis utrustet dagens lærere til å takle alle disse hendelsene. Noen av lærerne har også gitt uttrykk for at det kan være utfordrende å plutselig «få en masse fagfolk» inn i klasserommet, som skal observere og vurdere miljøet i deres klasse. Man kan tolke denne motstanden som motstand mot å få hjelp, og som en såret stolthet og som et usunt eierskap til klasserommet. Men andre peker på at denne motstanden heller kan være et uttrykk for frustrasjonen noen lærere kan oppleve når fagfolk fra for eksempel ABUP, Barnevernet, PPT og evt. andre instanser kommer inn i en klasse, kommer med uttalelser om individuelle behov, gir mange råd og vink og anbefalinger og forslag til forbedringer for hvordan en elev skal behandles og ikke behandles, og hvordan klassemiljøet bør endres, og så går igjen, uten å gi videre oppfølging eller hjelp. En lærer som blir fortalt at vedkommende gjør det «feil», eller hvordan noe bør gjøres, uten å ha fått flere ressurser til å gjøre det, som flere folk, tid, kompetanse eller mer konkrete forslag til opplegg som kan settes ut i livet i den konteksten lærerne står i, kan føle frustrasjon og hjelpeløshet. De har hele tiden en masse andre elever, som de samtidig skal gi den faglige og sosiale oppfølgingen som hver enkelt av dem har krav på. I praksis kan dette bli «overload» av og en følelse av avmakt for lærerne.

Anbefaling:

At ABUP og andre relevante faginstanser som er inne i forhold til enkeltelever blir invitert inn i utarbeidelsen av konkrete og helhetlige, oppnåelige og realistiske planer rundt disse elevene.

7.7. Barne- og ungdomsrådet

Et Barne- og ungdomsråd er et svært viktig forum, ved at det er barnas og ungdommens egen stemme. Rådet behandler og uttaler seg om saker som er viktige for barna og ungdommene selv. I Søgne er det en utfordring at den ansvarlige for rådet, Tor Stonny Langeland Knutsen, har en svært liten stillingsbrøk avsatt til å følge opp dette arbeidet. Vedtektene oppleves rigide, og gjør rådet vanskelig å drifte. Langeland foreslår å gjøre vervene i rådet toårige, for å sikre en viss kontinuitet. Når hele rådet skiftes ut hvert år, må det påregnes mye tid for å lære opp representantene. Han ønsker også å ha Årsmøtet i første kvartal, i stedet for slik det er nå, på høsten. Langeland peker også på at det er vanskelig å få flyt i informasjonen fra skolene om hvilke representanter som hver høst blir valgt til rådet. Det skaper forsinkelser og uheldig utslag, som at noen skoler noen semestre ikke blir representert i det hele tatt.

Et levende og slagkraftig Barne- og ungdomsråd er av vital betydning for en kommune. I Kristiansand er Ungdomsutvalget kommunens referansegruppe for saker som angår ungdom. Ungdomsutvalget møtes månedlig, og prioriterer selv sakene. Utvalget var nettopp på Stortinget og i to departementer for å kurse deltakerne. Hvert år arrangeres utvalget en stor Elevrådskonferanse, for alle elevråd i kommunen. Nå er Søgne kommune betydelig mindre enn Kristiansand, og de kan ikke sammenliknes på alt. Men jeg mener at Mandal er en kommune å skjele til i dette arbeidet. Mandal har ansatt en person i 50 prosent stilling som Barne- og ungdomsråds koordinator. Mandal BU er en viktig aktør for politikerne, som blir lyttet til. Suksessfaktorene er disse, i følge koordinator Anne Grønsund:

- Å ha en person i 50 prosent stilling, som blant annet oversetter politiker-språket til ungdommene slik at de forstår det og kan ta aktivt stilling til politiske saker.

- At leder og nestleder i rådet har fast sete i Kommunestyre, med møte- og talerett. Disse holder på alle møter et innlegg mellom referatsakene og de politiske sakene. Politikerne kan deretter stille spørsmål eller kommentere det som blir sagt av ungdommene.
- At ungdommene velger seg selv. I tillegg til representanter fra alle elevrådene i kommunen, avholdes et åpent allemannsvalg der noen representanter blir valgt.

Anbefaling:

Vurdere det organisatoriske rundt Søgne Barne- og ungdomsråd, etter modell fra Mandal.

7.8. Elever med særskilte behov

Noen barn har atferdsutfordringer, og trenger spesiell oppfølging, både for deres egen del, og fordi de kan komme til å skade sine medelever. Det oppleves svært fruktbart at skolelederne i Søgne nå har fått miljøarbeidere på alle skoler, med et helt psykososialt team å dra nytte av. Psykososialt team kan arbeide på tvers av skolene, og kan gå inn i skolene der det trengs mest og der det brenner mest til enhver tid.

Ifølge Barneombudet foregår halvparten av undervisningen for de av elevene som trenger spesiell oppfølging uten kvalifiserte lærere i Norge. Det vil si at barn med behov for spesialundervisning ikke får lærere med rett kompetanse, på lik linje som de andre elevene får. Fagsjef i ADHD Norge, Nina Holmen, peker på at det ofte er kontaktlærere som lager opplegg for et barn med spesielle behov, men at det ofte er ufaglærte assistenter som står for selve undervisningen av det barnet skal lære. Dette har jeg også sett i noen grad i Søgne. Slik blir det de minst utdannede som tar vare på dem som trenger det mest, og som kanskje ikke har relevant kompetanse til å takle akkurat dette barnets utfordringer. Et annet problem er at det ofte er utskiftninger i denne gruppen arbeidskraft, noe som er spesielt utfordrende for barn med særskilte behov, som kan ha et ekstra behov for forutsigbarhet og stabilitet.

For elever som har særskilte behov er det viktig at alle de voksne rundt har fått veiledning om de aktuelle utfordringene disse barna har, og hvordan de skal og bør møtes. For sårbare elever er det ekstra viktig at de voksne har en helhetlig og gjennomtenkt tilnærming, og et konsistent handlingsmønster.

Anbefaling:

At det arbeides for at elever med særskilte behov får oppfølging og undervisning av lærere som er pedagogisk kvalifiserte til dette. At det settes av tid til veiledning av alle de voksne som er rundt et barn med særskilte og kompliserte behov og/eller atferd. At alle de voksne som er involvert i slike barn, er samkjørte i sin holdning og handling rundt barnet, og får fullgod og oppdatert informasjon, slik at barnet har en konsistent trygghet og forutsigbarhet rundt seg.

7.8. Krisesituasjoner

Høsten 2015 ble Søgne rammet av det utenkelige: En 14 år gammel jente ble drept av en jevnaldrende gutt. Det ble opprettet kriseteam og betydelige ressurser ble satt inn for å prøve å ivareta de som sto rundt, ikke minst de jevnaldrende ungdommene, 2001-kullet, som gikk på Tinntjønn og Tangvall skoler.

Sett utenfra virker det på meg som om mye av det som ble igangsatt disse vonde dagene, fungerte. Mange skoleansatte og andre kommuneansatte jobbet langt utover normal arbeidstid, over en

periode. Tangvall skoles ledelse sier at prosedyrene var gode, og at de ble fulgt. Skolen forteller om et system som fungerte, om et kriseteam som virkelig var til stede, og at skolen fikk god og grundig faglig og psykisk støtte. Undervisningen ble i den første tiden lagt helt til side, elevene ble tilbudt samtaler, elevene kunne gå inn og ut av klassesituasjonen etter behov. De i klassen til avdøde som ønsket det, fikk anledning til å skrive ned tanker, følelser og hilsener til henne. Etter noen tid fikk elevene selv være med og bestemme tempoet for normalisering. Tempoet på dette var forskjellig i de ulike klassene.

En av ungdommene som ble særlig rammet av tragedien, er likevel kritisk til hjelpen som ble gitt umiddelbart og i etterkant av tragedien. Denne eleven sier at kommunen lovet ting som de ikke klarte å holde, blant annet god oppfølging «av de profesjonelle folka som skulle komme»:

«Neste dag på skolen lovet de profesjonelle folk som skulle hjelpe oss og snakke hvis vi ville det. Skolen lovet full oppfølging og de lovet at det bare var og snakke med de hvis vi ønsket det. Herregud tenkte jeg, forventet de virkelig at vi skulle komme til de?

Vi var jo enda i sjokk etter alt.

Og dessuten så jeg ikke så mye til disse profesjonelle folkene, og om jeg så hadde det. Hadde de forventet at vi ungdommer skulle bare tatt tak i de og sagt «ja du, jeg trenger og snakke med noen men jeg aner ikke om hva» Det er da dere sikkert tenker, at ja, ja det var det dere skulle gjort, vi var der jo for dere.

Men for oss ungdommer er dette skikkelig kleint, og det er utrolig flaut for oss, værtfall hvis vi ikke aner hvordan vi skal snakke. Og jeg så ikke så mye til de heller. Jeg var skuffet over skolen som lovet så bra oppfølging, jeg fikk ihvertfall ikke det jeg trengte av oppfølging. De burde visst og brydd seg om de som var omfatta av saken.»

Dette er stemmen til en elev, og jeg har ikke grunnlag for å felle noen «dom» her. Men jeg tenker det er vel verdt å ta med seg at der voksne mennesker vanligvis vil kunne ha stor nytte av å snakke med fremmede profesjonelle personer i en krisesituasjon, er det muligens ikke så lett for en 13- 14- og 15-åring å gjøre det samme.

Irene Skram, sosiallærer på Tangvall skole siden mars 2016, sier som en kommentar til det denne ungdommen skriver:

«Ungdommene kjente jo ikke de fagfolkene som kom på skolen etter tragedien. De hadde ingen relasjoner til dem. Det er ikke bare for disse ungdommene å åpne seg for voksne de ikke har noe forhold til. I en krise søker man det trygge, man søker ikke ut. De lærerne som allerede hadde opparbeidet trygge og gode relasjoner til de involverte, burde blitt frigjort fra andre oppgaver i den første tiden, for å kunne følge disse ungdommene opp.»

Så vidt jeg har vært i stand til å bringe på det rene, har det ikke vært foretatt noen evaluering etter krisehåndteringen høsten 2015. Hvis det stemmer, tenker jeg det ville ha vært nyttig og nødvendig.

Anbefaling:

At lærernes og andre skoleansattes allerede opparbeidede kompetanse integreres i kriseplanverket, slik at denne ressursen kan tas i bruk fullt ut i en krisesituasjon. Å evaluere håndteringen av kritiske hendelser i etterkant.

7.9. Elevombudets stillingsprosent

Det har ikke vært noe problem å fylle opp timene på jobb. Tvert imot har det vært fint med fleksibiliteten som ligger i jobben: Det at jeg kan arbeide mye når det er behov for det, og mindre når det ikke er behov for det. I praksis vil det si at jeg jobber mye gjennom skoleåret, og avspaserer i skoleferiene. Erfaringen viser at det nesten ikke kommer noen henvendelser fra elever og foresatte i skoleferiene. Da er det ingen vits i at jeg sitter på kontoret uten å ha noe å gjøre der. Imidlertid er det slik at kjernevirksomheten, altså å snakke med elever og foresatte, og bistå dem for at barna skal få det bra på skolen, samt å holde forskjellige innlegg og foredrag på forebyggende nivå innad i kommunen, i dette halvåret i praksis har fylt opp stillingsprosenten. Mens all arkivering, kursene, (for eksempel i selvmordsforebygging, «safetalk» og forståelse av konsekvensene av seksuelle overgrep), samt skriving av denne rapporten, kommer i tillegg, og har vært brukt ekstratimer til. Jeg har derfor nå, per 1.mars, i løpet av disse vel seks månedene jeg har hatt jobben, allerede har arbeidet meg inn vinterferie, påskeferie, lang sommerferie, høstferie og juleferie i 2017. Jeg ligger altså langt «over skjema». Dette bekymrer meg litt, jeg kan ikke fortsette å jobbe såpass mye.

Nå var høsten preget av en god del arbeidstid knyttet til møter med forskjellige relevante aktører, og av et visst oppstarts-tidsbruk. Dette er en engangs-«kostnad». Våren er mye roligere i så måte. Men samtidig har jeg ennå et stort stykke arbeid å gjøre knyttet til å arkivere elektronisk det som nå er arkivert på papir. På det nåværende tidspunkt er ikke arkivforskriften oppfylt fullt ut. Jeg har det som et ubetinget mål å få dette 100 prosent på plass i løpet av våren. Men det krever også timer, jeg vil anslå 10 prosent stilling på det jevne. Til nå har jeg måttet velge mellom å bruke tiden på barn som har det vondt eller å arkivere, og i det valget vinner barna. Men forskriften må oppfylles, og jeg frykter den dagen jeg må si hjelp til å bistå noen som trenger det, fordi timene ikke er der. Jeg mener derfor 50 prosent er for lite for dagens behov.

Derfor mener jeg dere bør vurdere følgende alternativer:

- La det være som i dag og ta sjanse på at tilstrømmingen av henvendelser blir mindre. Si nei til elever og foresatte hvis dette ikke skjer.
- Gi betaling for utførte timer over den faste stillingsprosenten, etter behov.
- Øke stillingsprosenten til Elevombudet til 60 prosent.

Det er ikke slik at jeg har behov for en større stilling selv. Så om det skulle vise seg til høsten at behovet «bare» er 50 prosent, er det ingen problem for meg å gå ned igjen i stilling.

Dette halve året har et lite antall store, alvorlige saker, som har pågått over mange år, tatt svært mye tid. Håpet er at Elevombudet skal komme inn i saker på et tidligere tidspunkt, før frontene får tid til å bli for steile og fortvilelsen for stor, og før elevene har hatt det vondt over tid. Det kreves betydelig mindre ressurser for å løse en sak når man tar tidlig fatt. Håpet er også at jeg nå, over tid, kan arbeide ned antallet «store» saker, og dermed frigjøre tid. Men samtidig er det en tendens til at stadig flere kontakter meg. Det kan bety at innbyggerne i økende grad husker og ser at Elevombudet kan være relevant å henvende seg til. Jeg er helt sikker på at det ennå er mange, mange saker jeg ikke er kontaktet i, der det er mobbing og brudd på Opplæringsloven i Søgne. Jeg tror derfor at en økning på stillingsprosenten til 60 prosent vil kunne være bra og nødvendig.

Anbefaling:

Vurdere å øke stillingsprosenten til elevombudet til 60 prosent.

Appendix

Det følgende er utfyllende opplysninger og dokumentasjon av punkter som er nevnt i hovedrapporten.

Den politiske prosessen frem til opprettelsen

Det var representant Christian Eikeland (FRP) som i avisen Fædrelandsvennen 6.mars 2015 først fremmet tanken om å opprette et kommunalt Mobbeombud for Søgne.

I møte i tjenesteutvalget fem dager etter fremmet han forslaget om å utrede en opprettelse av stilling som Foreldre- og mobbeombud i Søgne kommune. Arbeiderpartiets representant Åslaug Bakke fremmet i samme møte forslag om at man skulle utrede å etablere en ekspertgruppe som kan rykke inn der det er et mobbeprobem, som skal kunne veilede til problemløsning og være en støtte for skole/hjem i en akutt situasjon. Begge forslagene ble enstemmig vedtatt.

I sitt fremlegg for tjenesteutvalg, formannskap og kommunestyre gikk Rådmannen 01.09.2015 inn for å etablere et mobbeombud og et beredskapsteam for skolene i Søgne.

Han skriver blant annet:

«Mobbing er et alvorlig samfunnsproblem som dessverre også rammer barn i Søgne kommune. (...) Søgne kommune har som skoleeier et overordnet ansvar for å forebygge og å etablere et system som ivaretar alle parter i mobbesaker som ikke umiddelbart finner sin løsning på skolen. Større mobbesaker i kommunen har aktualisert dette ansvaret og politikerne ønsker å få utredet muligheten for å etablere et foreldre- og mobbeombud og/eller en «ekspertgruppe» som kan rykke ut i alvorlige mobbesaker.

En har undersøkt erfaringer fra andre kommuner og sammenstilt disse for å finne den riktige løsningen for vår kommune.»

Kommunalt foreldreutvalg var invitert til å uttale seg. I sin uttalelse la KomFug spesielt vekt på betydningen av at elever og pårørende som opplever mobbing eller krenkelsers, kan ha behov for en kanal med lav terskel for å få profesjonell hjelp. KomFug vurderte som spesielt viktig hvis en slik kanal benyttes, at vedkommende som mottar meldingen må ha tilstrekkelig avstand til skolen for å behandle henvendelsen objektivt. KomFug ba også om en «rød knapp» på kommunens og skolens hjemmeside, der det på enkelt vis kan meldes fra om mobbing.

Rådmannen foreslo å legge mobbeombuds-funksjonen til en person på Familiesenteret i Søgne.

09.09.2015 vedtok tjenesteutvalget enstemmig følgende innstilling:

«I samsvar med saksfremlegget etableres et beredskapsteam for skolene i Søgne. Det etableres et mobbe- og foreldreombud med formannskapet som nærmeste instruerende organ. Utover det er ombudet uavhengig og ikke underlagt kommunal administrasjon. En politisk arbeidsgruppe nedsettes av formannskapet for å konkretisere mandat og arbeidsoppgaver. Finansiering i 2015 dekkes innenfor rammen avsatt i kommunestyret i juni 15 og innarbeides i økonomiplanen for 2016.»

16.09.2015 vedtok formannskapet enstemmig denne innstillingen til kommunestyret;

«I samsvar med saksfremlegget etableres et beredskapsteam for skolene i Søgne. Formannskapet ber om at administrasjonen ser nærmere på organiseringen av mobbeombudet».

I kommunestyremøtet 24.09.2015 fremmet representant Eikeland tjenesteutvalgets innstilling som forslag, men ble nedstemt (19 mot 6 stemmer) mot formannskapets innstilling, som dermed ble stående.

I saksfremlegget som er datert 11.01.2016 vises det til modellen som er etablert i Vest-Agder Fylkeskommune med sitt uavhengige Elev- og lærlingeombud for de videregående skolene i Vest-Agder.

I tråd med dette, og med dette ombudets mandat, foreslo rådmannen å bruke benevnelsen «Elevombud» i stedet for «Mobbeombud».

Videre anbefalte han at ombudet som hovedregel ikke skulle gå inn i enkeltsaker. Han fremhevet at et ansvar for å løse enkeltsaker vil kunne dreie ansvaret bort fra skolene, der det hører hjemme. Han pekte på risikoen ved at ombudet vektlegger en elevs beskrivelse av situasjonen, slik at ordningen kunne bidra til mer uro i skolen og forsterke ulike aktørers posisjoner, slik at ombudets integritet vil kunne svekkes og redusere den tillit som ordningen er avhengig av.

Rådmannen anslo, utfra antall aktuelle saker, at en 20 prosent stilling ville kunne møte den etterspørsel som fantes. Da man var usikker på effekt og omfang/innretning på stillingen anbefalte rådmannen at ordningen prøves ut gjennom en to års periode.

For å opprette distanse til det politiske utvalget som har ansvar for skolesaker, anbefalte rådmannen at elevombudet rapporterer til formannskapet. Det ble videre foreslått at formannskapet opprettet et ansettelsesutvalg for å foreta ansettelsen.

Rådmannen forslag til vedtak til formannskapets møte 20.01.2016 var:

«I samsvar med saksfremlegget etableres elevombud i 20 prosent stilling for skolene i Søgne for en prøveperiode på 2 år.»

Han foreslo som mandat:

- Utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen.
- Bidra til at alle elever får den opplæring og det psykososiale læringsmiljøet de har krav på.
- Samarbeide med Beredskapsteamet og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.
- Skal normalt ikke engasjere seg i enkeltsaker, men gi nødvendig bistand slik at de får avklart ulike problemstillinger med rette instans.
- Utarbeide en halvårlig rapport og årlig handlingsplan som fremlegges til politisk behandling i formannskapet.»

Representant Egeli (AP) fremmet på dette møtet følgende fellesforslag på vegne av AP/FRP:

«Det etableres et elev- og mobbeombud i 40 % stilling for skolene i Søgne i en prøveperiode på 2 år.»

Dette ble ikke votert over, da formannskapet i stedet utarbeidet et fellesforslag som ble enstemmig vedtatt:

«Det etableres et elevombud i inntil 50 % stilling for skolene i Søgne i en prøveperiode på 2 år. Ombudet skal:

- Utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen. Arbeidstiden reguleres av ombudet selv innenfor rammen av arbeidstimer ihht stillingsprosent. Det må imidlertid påregnes noe arbeid på kveldstid.*
- Bidra til at alle elever får den opplæring og det psykososiale læringsmiljøet de har krav på.*
- Samarbeide tett med Beredskapsteamet og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.*
- Skal veilede og bistå enkeltelever og deres foreldre i kommunikasjonen med skolen og beredskapsteamet og fremstå som et mellomledd mellom hjem og skole i vanskelige saker.*
- Skal ha fokus på oppfølging av skolenes forebyggende arbeid mot mobbing.*
- Ombudet må balansere alle elevenes rettigheter og plikter på en god måte. Det skal utarbeides halvårlig rapport og årlig handlingsplan som fremlegges til politisk behandling i tjenesteutvalg, formannskapet og kommunestyret.»*

Formannskapet forkastet således enstemmig rådmannens forslag om at ombudet som hovedregel ikke skal gå inn i enkeltsaker.

I kommunestyret 28.01.2016 ble formannskapets innstilling enstemmig vedtatt.

I saksfremlegg av 17.02.2016, for formannskapet, foreslo rådmannen:

1. Formannskapet oppnevner xx (politiker 1), yy (politiker 2) og zz (tillitsvalgt) til å utgjøre ansettelsesutvalget som intervjuer, vurderer og innstiller for tilsetting som elevombud i Søgne. Formannskapet foretar endelig tilsetting.
2. Formannskapet godkjenner vedlagte tekst for offentlig utlysning av stillingen.

Forslaget til utlysningstekst var følgende:

«I Søgne kommune er det ledig prosjektstilling som ELEVOMBUD. Ombudet har en uavhengig stilling og er personalmessig underlagt organisasjonssjefen. Ombudet tilsettes av og rapporterer til formannskapet i Søgne.

Elevombudets arbeidsområde omfatter alle elever på skoler i Søgne kommune og deres foresatte.»

(Mandatbeskrivelse)

«Stillingen krever personlige egenskaper som gode samarbeidsevner, selvstendighet og gjennomføringsevne. Ombudet må kommunisere godt med ungdom, ha god formidlingsevne og legge til rette for kontakt med elever gjennom relevante kanaler.

Vi forutsetter at den som tilsettes har god kunnskap om skole, opplærings- og forvaltningslov. Søker bør ha utdanning på minimum bachelornivå, men relevant erfaring kan kompensere for manglende utdanning.

Tilsetting på åremål i 2 år med mulighet for forlengelse ved videreføring av ombudet. Lønn avtales ved tilsetting. Den som tilsettes må påregne noe helge- og kveldsarbied. Ombudet må ha førerkort for bil. Ved ansettelse må gyldig politiattest framlegges.

For nærmere informasjon om stillingen kontakt...» osv.

Representant Terkelsen (FRP) fremmet følgende forslag, som ble satt opp mot Rådmannens forslag:

- Formannskapet oppnevner leder av tjenesteutvalget, en politiker fra formannskapet og en politiker til å utgjøre ansettelsesutvalget sammen med en tillitsvalgt som intervjuer, vurderer og innstiller for tilsetting som elevombud i Søgne. Formannskapet foretar endelig tilsetting.
- Formannskapet godkjenner vedlagte tekst for offentlig utlysning av stillingen. Det forutsettes at tillitsvalgte godkjenner tekst etter drøfting.
- Fra formannskapet velges Bjørn Egeli (AP) og Sigrun Sæther (KRF).

Dette forslaget ble enstemmig vedtatt.

Tone Martha Sødal ble ansatt som Elevombud i 50 prosent stilling i formannskapets møte 18.05.2016 etter enstemmighet. Ansettelsen var i tråd med ansettelsesutvalgets innstilling.

Elevombudet tiltrådte 15.08.2016.

18.08.2016 var en «rød knapp» mot mobbing etablert på de kommunale grunnskolenes hjemmesider.

Beskrivelse av møter som har vært avholdt (utdypning av rapportens punkt 4)

4.1. Politisk ledelse

Når jeg trenger praktiske avklaringer i det daglige arbeidet som Elevombud, er det ordfører Astrid Hilde jeg tar kontakt med. Hun oppleves tilgjengelig og som tilrettelegger for at jeg skal få utrettet mitt arbeid på fritt og uavhengig grunnlag.

Elevombudet var invitert inn til tjenesteutvalget 7.september 2016. Der ga jeg en redegjørelse for oppstarten, hvordan jeg tolket mandatet, på hvilken måte jeg ønsket å arbeide på, planer videre, og en kort oppsummering av tjenesten min til da.

Elevombudet holdt en presentasjon i kommunestyret 22.september, med åpning for spørsmål. Det samme gjorde jeg i formannskapet 30.november.

Elevombudet ble også innkalt til å møte i kontrollutvalget 27.oktober. Der redegjorde jeg for de første månedene av ansettelsesforholdet og svarte på spørsmål fra utvalget. Stortingsrepresentant Hans Fredrik Grøvan fra Kristelig Folkeparti besøkte Elevombudets kontor 23. september. Sammen med representanter fra Kristelig Folkepartis kommunestyregruppe, tjenestevalgets leder Christian Eikeland og ordfører Astrid Hilde opplevde jeg en interessert og engasjert stortingspolitiker.

4.2. Administrativ ledelse

Det har vært avholdt ett dialogmøte, på mitt initiativ, med rådmann Kim Høyer Holum og oppvekstsjef Jon Wergeland, 29.november 2016. Der diskuterte vi utfordringer i skolesektoren, og hvordan vi som kommune kan arbeide for barnas beste.

I tillegg har jeg hatt noen korte møter med oppvekstsjefen, når jeg har hatt spørsmål eller det har vært behov for gjensidige avklaringer. Skolefaglig rådgiver Eivind Eikeland, som ble ansatt i høst, sitter sentralt og har mye kunnskap om skolesektoren og har vært behjelpelig med informasjon når jeg har trengt det.

Det er Organisasjonssjef Gustav Skretting som har hjulpet meg å finne ut av og tilrettelegge praktiske saker, som hjelpemidler osv.

På samme måte som politisk ledelse, oppleves administrasjonens ledelse som tilgjengelige og som opptatt av å tilrettelegge for at jeg skal drive mitt arbeid uavhengig og fritt.

4.3. Rektorene

Elevombudet var invitert til Rektormøtet 22.september 2016. Der redegjorde jeg for Elevombudets mandat og arbeidsmåter, og det ble en kort diskusjon om utfordringer i skolesektoren.

Jeg har hatt ett dialogmøte om generelle problemstillinger med rektor på Tangvall skole, Elin Rekve. På de fleste av møtene mellom foresatte og skole i konfliktsaker, der jeg har blitt invitert til å være med på av foresatte eller elever, har rektor vært til stede.

Rektorene oppleves tilgjengelige, engasjerte og som tilretteleggere av dialog med og samarbeid med Elevombudet.

4.4. Lærerne

Lærere er nøkkelpersonene i grunnskolen. Det er de som har alle utfordringene «i fanget», det er de som i praksis skal sikre at elevenes faglige og sosiale rettigheter blir oppfylt.

Høsten 2016 har Elevombudet holdt et innlegg/foredrag for alle tilstedeværende lærere på kommunens grunnskoler:

- Lunde skole: 26.10
- Tinntjønn skole: 09.11
- Tangvall skole: 16.10
- Nygård skole: 30.11
- Langenes skole: 23.10

På Lunde og Nygård holdt jeg også et eget foredrag for assistentene.

Jeg redegjorde på alle disse skolene for min arbeidskontrakt og mitt mandat. Jeg gjorde greie for hvordan jeg tolker mandatet, og hva jeg bruker tiden min til.

Vi har en ny situasjon i Søgne-skolen denne høsten, med en ny funksjon i Elevombudet, med Beredskapsteamet og med Psykososialt team, som har miljøarbeidere på alle skoler. Dette er folk som skal arbeide konkret og rett inn i skolemiljøet, for å sikre at elevenes rett på et trygt og godt skolemiljø skal bli overholdt. Disse endringene påvirker lærernes daglige arbeid.

Jeg understreket på mine innlegg viktigheten av jobben lærerne, fagarbeiderne og assistentene har, hvilken unik posisjon de har for å gjøre en reell og betydningsfull forskjell i barn og ungdoms liv. Og at «dårlige» voksne kan være fatalt for barn og ungdom, som er totalt avhengige av oss voksne.

Jeg utfordret dem på deres individuelle handlingsplikt som ansatte i skolen, og refererte til de holdningsmessige «fellene» vi som voksne kan gå i, for å unngå å handle og gripe inn.

Opplæringsloven er sterk, og kan i løpet av året bli enda sterkere. Kommunen har plikt på seg til å sørge for at det finnes nødvendige ressurser i skolene til å oppfylle loven.

Jeg gjorde det klart at det er bare å ringe til meg, eller ta kontakt med meg på annet vis, når som helst. Jeg er ikke under en kommunal «linje», og er åpen og interessert i innspill, ideer eller tips fra disse som sitter nærmest barn og ungdom i skolehverdagen. Noen lærere har gjort dette, ikke om enkeltsaker, men om tendenser de ser og som de tenker er viktige for Elevombudet å vite om.

Sosiallærerne på skolene har en nøkkelrolle. Der det er naturlig, og der jeg har fått tillatelse til det av elev/foresatt, har jeg hatt tett dialog med sosiallærer i noen saker.

14.februar hadde jeg møte med fylkesleder i Utdanningsforbundet, Svein Ove Olsen. Så å si alle lærere i grunnskolen i Søgne er organisert der. Jeg ba om dette møtet fordi jeg ville søke å forsikre meg om at jeg til fulle forstår lærernes posisjon og utfordringer i mobbeproblematikken, eller i saker der det handler om faglig utbytte. Olsen fremhever at anti-mobbearbeidet ikke kan lykkes uten at man bygger på læreren. Han peker på at mobbetallene er forbausende stabile, etter mange år med storstilt satsning mot mobbing i skolen, og at alle de store «mobbeprogrammene» nå legges bort, i erkjennelsen av at de ikke virker. Han påpeker viktigheten av at lærerstudenter med uvaner, utfordringer og personlighetstrekk som er uforenlige med god lærergjerning må bli lukt ut i utdanningsløpet, og, hvis ikke før, må få veiledning som i ytterste fall kan lede ut av skolen hvis de ikke er i stand til å endre atferd og holdninger når de først er ansatt. Dette er et lederansvar. Utdanningsforbundet har utarbeidet en etisk plattform for lærerprofesjonen, og finansierer et uavhengig nasjonalt råd for profesjonsetikk. Alle skoleledere og lærere oppfordres til å forplikte seg på denne etiske plattformen, og kan aldri unndra seg sitt profesjonelle ansvar.

Olsen understreker at lærerne må sees på som den sentrale ressursen skoleledelsen skal bruke, og ikke som et problem. Lærere står noen steder ensomt og utsatt til, og må involveres som en selvfølge. Han mener at kvaliteten i skolen oppstår i møtet mellom lærer og elev, og at lærerne må gis tillit. Han fremhever at mye kan gjøres for å fremelske en kultur for handling og inngripen mot mobbing og krenkelser, og mener at når lærerne stilles krav til og behandles som en ressurs, så blir de en ressurs.

Hele tre av fem nyutdannede lærere slutter i skolen i løpet av de første fem årene av sin lærergjerning, og lærermangelen i Norge allerede er stor. Olsen påpeker at det ofte er de aller mest dedikerte, brennende lærerne som møter veggen og «krasjer styggest» i skvisen mellom lovverk, forventninger og klasserommets virkelighet.

4.5. Barne- og ungdomsrådet

Søgne Barne- og ungdomsråd består av to representanter for alle de kommunale barne- og ungdomsskolene i Søgne.

31.august var jeg invitert til rådet for å få presentert resultatene av fjorårets UNGDATA-undersøkelse. Jeg fikk selv anledning til å presentere meg for ungdommene, og å fortelle hva jeg driver med og hvordan jeg arbeider.

Det arbeides med å få inn møteinnkallinger og referat fra møtene i kommunens ordinære plan over politiske utvalgs møter/protokoller. Det tror jeg er bra og nødvendig. Søgne kommune har mye å hente ved å vitalisere sitt Barne- og ungdomsråd. (Se Elevombudets anbefalinger, punkt 7.7)

4.6. Beredskapsteamet mot mobbing

Beredskapsteamet mot mobbing skal være en støttefunksjon når rutiner for å få slutt på mobbing ikke er iverksatt eller ikke har ført frem. Teamet består av leder i PP-tjenesten Bjørg Tennebø Jensenius, skolefaglig rådgiver Eivind Eikeland, rådgiver Venke Kristiansen fra Barnehagesektoren (som jeg ikke har å gjøre med i min kontakt med Beredskapsteamet, fordi barnehagene ikke er under mitt mandat), Nina Gjerdrem fra Familiesenteret, og en representant fra Psykososialt team. Beredskapsteamet skal ha en nøytral funksjon og ikke være en part i saken. Beredskapsteamet mot mobbing ble operativt våren 2016. Mandatet til Beredskapsteamet er dette:

- BT tar inn saker, men skal ikke ta over saker. Skolen har ansvaret for at sakene blir løst. Skolen skal følge prosedyrer for når mobbing og krenkende atferd skjer, slik at elev og foresatte opplever at psykososialt læringsmiljø møtes med det alvor situasjonen krever.
- BT skal bistå skolene/ foresatte/ elever – i de tilfellene hvor skolens ordinære rutiner for å forebygge og håndtere mobbing ikke har ført frem eller ikke er iverksatt.
- BT koordinerer arbeidet med de sakene som meldes inn. Skolene utfører det konkrete arbeidet.
- BT skal også ha beslutningsmyndighet til å instruere tiltak og flytte ressurser/ kompetanse internt i skolesektoren.
- BT skal kunne gi råd til elever, foresatte og skoler der mobbeproblematikken ligger utenfor skolens mandat og kompetanseområde.

Det er Elevombudet og rektorene som kan melde saker inn til Beredskapsteamet. Foreldre kan be om at Beredskapsteamet blir koblet inn, men går da via rektor eller Elevombudet.

Beredskapsteamet skal i hovedsak arbeide gjennom å veilede skolen, slik at skolen har den kompetansen og de verktøy den trenger for å stoppe mobbing, og for å hindre mobbing.

Det er skolens oppgave å informere de foresatte og elevene om når Beredskapsteamet er kommet i gang, slik at disse ser og forstår at ting blir tatt fatt i.

19.august møtte jeg det samlede Beredskapsteamet mot mobbing for en gjensidig forventningsavklaring, avklaring av lovhjemler, mandat, oppgaver, arbeidsmåter og praktiske spørsmål. Både Beredskapsteamet samt Elevombudsordningen var på dette tidspunktet ny, og vi skjønnte raskt at veien i noen grad blir til mens vi går. 20.januar møttes Kommunalsjef oppvekst, skolefaglig rådgiver, leder av Beredskapsteamet og Elevombudet til en evaluering og gjennomgang av funksjonene. Det har vært nødvendig med noen justeringer av måter å arbeide på i løpet av høsten. Disse justeringene har det vært enighet om.

Jeg opplever Beredskapsteamets medlemmer som kompetente og kvalifiserte, og teamet som et godt verktøy i arbeidet for å stoppe mobbing.

4.7. Psykososialt team

Psykososialt team, som består av fem miljøterapeuter, ble opprettet våren 2016. I løpet av høsten 2016 var alle stillinger besatt. Teamet er tverrfaglig sammensatt og er underlagt enhetsleder i enhet for livsmestring. Livsmestring består av avdelinger innen rus, psykiatri og habilitering. Teamet er et tilskudd til det som blir kalt "helse inn i oppvekst", og har en tett dialog med blant annet helsesøstre og familiesenter.

Terapeutene har ansvar for hver sin kommunale grunnskole i Søgne, men ressurser omdisponeres ved ulike behov på de ulike skolene.

Miljøterapeutene er ekstra ressurser som skolene bruker til å arbeide direkte inn mot det psykososiale miljøet, på strukturplan og på individuelt plan, på forskjellige måter, etter behov. Det psykososiale teamet har fleksibilitet, slik at ressurser kan omdisponeres til den skolen det til enhver tid er mest behov for det.

Elevombudet og Psykososialt team har opprettet kontakt fra første uke av Elevombudets arbeidsforhold.

I første rekke har dette handlet om fagleder av det psykososiale teamet, miljøterapeut Yngvild Grummedal, som jeg har truffet både på dialogmøte med Beredskapsteamet 19.08.2016, på dialogmøte med Helseetaten 1.11.2016, ved møtet med førsteevaluering av det psykososiale arbeidet ved skolene 18.11.2016, ved telefonkontakt og ved annen kontakt.

Vi har foretatt grenseoppganger for vår virksomhet, og hvordan dette gjøres i praksis. Vi har redegjort gjensidig for våre mandat, og hva dette kan bety i den enkelte situasjon.

Elevombudet møtte og fikk høre muntlig rapport fra hele det psykososiale teamet på evalueringsmøtet for ledelsen ved skolene og det psykososiale teamet 1.11.2016.

Jeg treffer også ofte den enkelte miljøarbeider på skolene, når jeg er med foresatte og/eller elever på samarbeidsmøter og andre møter i saker der det er naturlig at miljøarbeideren er til stede. Arbeidet til det psykososiale teamet og miljøarbeiderne virker på meg som fruktbart og godt og nødvendig.

4.8. Helseetaten

Jeg har hatt møte med Kommuneoverlege Vegard Nilsen 5.september og 10.oktober, for å drøfte utviklingstrekk, muligheter og utfordringer i oppvekstsektoren i Søgne. Vi snakket også om hvilke prosedyrer som er hensiktsmessige, og hvem jeg kan henvise mennesker til, når de kommer til meg som førstelinje og de kanskje befinner seg i en krise, blir utsatt for overgrep eller er i selvmordsfare.

Tema på det siste møtet var også hvordan jeg, som soloarbeider på et krevende felt, uten mange naturlige grenser, kan prøve å forebygge at jeg «brenner ut», at jobben blir for «tung å bære», og hvordan jeg selv kan få støtte når jeg trenger det.

1.november deltok jeg på møte om kommunens tverrfaglige helseinnsats med følgende til stede, i tillegg til meg selv:

Fungerende enhetsleder Trine Enertsen, leder av Psykososialt team Yngvild Grummedal, helsesøster Gunveig Dvergsnes, psykisk helseteam (primært voksne) ved Lene Andersen, barnefysioterapeut

Ragnhild Dale Ringen, forvaltningstjenesten ved Eli Herdleverd og Elin Stavenes, avdelingsleder habilitering Helene Tånevig, og familiesenteret ved Per Øyvind Lindberg.

Hensikten med møtet var å bli kjent og å vite om hverandre og hverandres roller. Det er fint for meg som Elevombud å vite om de tilbudene som finnes i kommunen, hvis og når jeg får kontakt med mennesker som jeg tenker vil kunne ha nytte av disse tilbudene.

I et samarbeidsperspektiv drøftet vi muligheter og begrensninger i forhold til lavterskelarbeid, høytterskelarbeid, enkeltvedtak og så videre.

Det meldtes på møtet at det fremdeles er mange barn og ungdom og voksne i Søgne som sliter i etterkant av barnedrapet i 2015.

Det meldtes også fra forvaltningstjenesten at det har vært lite tradisjon i kommunen for å koordinere, når det ikke er snakk om konkrete, fysiske funksjonshemninger. Her er det et stort forbedringspotensiale. Det er et klart og tydelig mål at dette skal bli bedre, men det meldes at dette er krevende prosesser.

Møtedeltakerne ble enige om å ta kontakt med hverandre når det anses som fruktbart og nødvendig.

18.november var det første-evalueringmøte etter opprettelsen av Psykososialt team i forhold til skole, skolehelsetjeneste og psykiske helsetjenester, for teamet og ledelsen på skolene, samt for noen observatører, blant annet meg. Her var det fokus på hvordan de gjensidige forventningene er, om man opplever at man er på riktig vei, om man ser noen utfordringer.

4.9. Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

Per dags dato er det 189 enkeltelever fra de kommunale og de private grunnskolene i Søgne som er registrert i «systemet» til Pedagogisk-psykologisk tjeneste i Søgne og Sogndalen. Dette gjelder elever som har behov for spesialundervisning, samt elever som PPT er inne og følger opp uten at det er behov for spesialundervisning (for eksempel ved utredning av dysleksi, eller kartlegginger på grunn av henvisning til ABUP).

19.august var jeg i dialogmøte med leder Bjørg Tennebø Jensenius og rådgiver Nils Wilhelmsen i PPT. Jeg fikk en grundig og nyttig gjennomgang av PPT's ansvar, lovhjemler, virkeområder og rutiner. Vi drøftet ulike problemstillinger og utfordringer, og redegjorde gjensidig for våre mandat.

4.10. Søgne legesenter

6.desember var Elevombudet invitert til frokostmøte med legene på Søgne legesenter. Der redegjorde jeg for bakgrunnen for stillingen min, arbeidsområde, arbeidsmåter og stillingsinstruks. Det ble en gjensidig spørsmålsrunde og en kort diskusjon om erfaringer på generelt grunnlag. Det var enighet om å kunne ta gjensidig kontakt hvis og når det er tjenlig. For Elevombudet vil det for eksempel kunne være hvis og når jeg får inn personer på kontoret som oppleves å være i selvmordsfare. Elevombudet er invitert til et nytt liknende møte 7.mars 2017.

4. 11. Barnevernstjenesten i Søgne og Songdalen

Barnevernet er en sentral etat for barn og ungdom og foresatte i Søgne. I flere av sakene jeg er invitert inn i, deltar barnevernstjenesten på samarbeidsmøter og ansvarsgruppemøter om elever. Mange foresatte som jeg har vært i kontakt med ser på barnevernstjenesten som en ønsket ressurs.

15. desember møtte jeg staben i barnevernstjenesten i Søgne og Songdalen. Møtet kom i gang etter et gjensidig ønske om å bli kjent med hverandres funksjoner og etablere rutiner.

Elevombudet redegjorde for mandatet og for arbeidsmåter, mål og prosesser.

Elevombudet fikk avklaringer, og staben fikk avklaringer tilbake.

Noen av avklaringene som var nyttige for meg å ta med meg, var:

- Barnevernets inntrykk er at skoler ikke sender bekymringsmeldinger til Barnevernet hvis det ikke er på grunn av en reell bekymring for barnas hjemmesituasjon. Barnevernet opplever ikke at skolene «overmelder», dvs at skoler sender bekymringsmeldinger som «straff» for foreldre som «lager bråk», og heller ikke hvis de ikke er begrunnet i reelle bekymringer for barna.
- Privatpersoner kan sende bekymringsmeldinger til barnevernet anonymt, bla ved å bruke skjema på kommunens hjemmeside. En melding er ikke anonym hvis den undertegnes. Hvis Barnevernet gjøres kjent med identiteten til den som melder, vet de identiteten. Men etaten strekker seg langt for å holde meldere anonyme, hvis det er ønsket. En helt anonym bekymringsmelding kan være vanskelig å avklare, fordi det er umulig å validere innholdet og troverdigheten i innholdet. Det gjør til at slike meldinger oftere blir henlagt. Alle bekymringsmeldinger sendes til mottaket, som ligger i Kristiansand. De gjør en vurdering av om det er grunnlag for å opprette undersøkelse. Det er sjelden at meldinger fra offentlige instanser blir henlagt på dette stadiet. Cirka 20 prosent av meldingene blir henlagt, men det kan se ut til at nye føringer legger opp til at flere meldinger skal gå til undersøkelse. Det vil si at terskelen for å ta inn saker til undersøkelse trolig vil gå ned. Cirka 50 prosent av undersøkelsene fører til tiltak, og cirka 50 prosent henlegges etter undersøkelser. Når det opprettes tiltak i familien er prinsippet at det skal være minst mulig inngripen og det skal være til det beste for barnet.
- Jeg spør om hva som skjer når foreldrene holder barna hjemme, for eksempel på grunn av mobbing på skolen, og fikk til svar alle barna i Norge har skoleplikt, og at det er omsorgspersonens ansvar å få barnet sitt på skolen. Det blir oppfattet som naturlig at skolen sender melding til barnevernet hvis foreldrene ikke sender barna på skolen. Men hvis det blir klart at det utføres hjemmeundervisning, kan det se annerledes ut. OG: Hvis foreldre holder barn tilbake fra skolen fordi barnet blir utsatt for vold og krenkelser, som skolen ikke klarer å gjøre noe med, kan dette vurderes som omsorg, ved at de foresatte beskytter barna ved å holde dem hjemme, fra både skolen og skoleveien.
- All bruk av tvang, som omsorgsovertakelse eller pålegg om hjelpetiltak, skal prøves i Fylkesnemda. Det gjelder også plassering på institusjon på grunn av rus/atferd. I denne nemda sitter en nemndleder (som ikke er en fast person,) pluss to eller fire personer til. Det er en fagperson, for eksempel psykolog, pluss et lekmenneske. Eventuelt to av hver. En som har sendt en bekymringsmelding, kan stevnes som vitne i nemda.
- Aktuelle problemstillinger i Søgne nå er: Mye vold og overgrep. Foreldrekonflikter. Psykisk uhelse blant ungdom. Generasjon prestasjon.

- Grenseoppgangen mellom barnevern og psykisk helse er ikke alltid lett å finne. Det hender at psykisk helsevern ikke finner det nødvendig å gå inn i en sak, som barnevernet kanskje mener disse skulle ha vært inne i.

4.12. Fylkesmannen

Fylkesmannen er statens representant i fylket, er rettsikkerhetsmyndighet som klageinstans for kommunale vedtak og tilsynsmyndighet på grunnskoleområdet.

Fylkesmannen sitter på sentral juridisk kompetanse i Opplæringsloven og har veiledningsansvar overfor kommunen. Som Elevombud har jeg en rekke ganger hatt nytte av kontakt med oppvekststaben hos Fylkesmannen, for detaljavklaringer om lover, forskrifter og departementets retningslinjer. Staben oppleves som tilgjengelig og hjelpelig.

14.november møtte jeg Utdanningsdirektør Kristin Eidet Robstad og hele hennes stab til et møte der jeg redegjorde for mitt mandat, mine arbeidsmetoder og mine refleksjoner rundt jobben min. Jeg møtte stor interesse, fikk mange spørsmål og opplevde møtet som godt og konstruktivt.

4.13. Frivillighetssentralen

I september møttes Elevombudet og daglig leder for Frivillighetssentralen Rachel Caroline Papa for en kort samtale og dialog om Frivillighetssentralen og Elevombudets virkeområder og rutiner.

Folkemøtet som Frivillighetssentralen arrangerte i forbindelse med Verdensdagen for psykisk helse ble promotert på Facebooksiden til Elevombudet. 17.oktober var Forandringsfabrikken foredragsholdere på dette arrangementet, som ble holdt på Open Mind. Det var en svært inspirerende kveld, som hadde fortjent enda flere tilhørere.

4.14. Familiesenteret

Familiekontoret har en vital betydning for barn og voksne i Søgne. Dette er et tilbud uten terskel, med kompetanse og tilgjengelighet. Antall brukere av Familiesenteret har økt i 2016.

Nina Gjerdrem, som er ansatt i Familiesenteret, er fast representant i Beredskapsteamet.

28.november møtte jeg Per Øyvind Lindgren, familierådgiver ved Søgne Familiesenter.

Møtet gjaldt i hovedsak flere elever som nå går i 10.trinn i skoleåret 2016/2017. Noen av disse ungdommene sliter i etterkant av drapssaken høst-15. Hvordan følges disse opp? Hvem gjør hva? Hva gjør vi hvis de involverte ungdommene selv ikke ønsker hjelp? Vi som blir invitert inn i disse ungdommenes liv, må ta det ansvaret vi er gitt, og følge opp. Det kan være en utfordring at noen ikke snakker med så mange voksne, og ikke ønsker å ta imot hjelp. Elevombudet tar med seg bekymringen til møte med Kommunalsjef oppvekst senere i november. Det skal avholdes et møte med 2001-kullet og deres foresatte etter jul, for å gi den informasjonen som man kan gi, i erkjennelsen av at drapsmannen vil kunne påtreffes på permisjon i Søgne, og også etter hvert på sosiale medier.

4.15. Open Mind

10.november møtte jeg avdelingsleder for barne- og ungdomskultur (som da også var fungerende SLT-koordinator) Roar Borøy og barne- og ungdomsarbeider Tor Stonny Langeland Knutsen, for å knytte kontakt og for å snakke sammen om utfordringer og tendenser i barne- og ungdomsmiljøet i Søgne, som er det feltet vi alle tre arbeider innenfor. Vi hadde en gjensidig forventningsavklaring og

fikk stille hverandre spørsmål. Vi har et felles ønske om å styrke fritidstilbudet for ungdommer som trenger det og ønsker det. Open Mind er et kulturhus styrt av og med ungdom. Huset tilbyr åpent hus for 5.-7.klassinger hver onsdag og annenhver fredag og åpent hus for 8.klassinger-VG3 hver onsdag og annenhver fredag. Open Mind er arena for konserter og foredrag, og tilbyr i tillegg hver uke aktiviteter som breakdance, hip hop, klatring sammen med Søgne Klatreklubb - klatring for barn og familier og klatring for ungdom og voksne. Folk på Open Mind jobber nå med å få til åpent hus både onsdager og hver fredag og håper de får det til når de har noen nyansettelser på plass. Det er nå bra med ungdommer til stede onsdager og fredager, og de har også lagt barne- og ungdomsteaterets undervisning gjennom kulturskolen denne våren til OpenMind, så det er yrende liv mandag til fredag der nå. Kulturhuset virker på meg som en veldrevet og innovativ arena, som ennå er i vekstfasen. De når noen barn og ungdom der, som kanskje ingen andre gjør, og som kanskje ellers ikke har noen felles, organiserte arenaer å oppholde seg i. Vi ble enige om å holde kontakten og være årvåkne på felter der vi kan virke sammen for barn og ungdoms beste.

4. 16. Læringsmiljøsenderet

Nygård og Langenes skoler har dette skoleåret vært med i et prosjekt i regi av Læringsmiljøsenderet, som formelt heter Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning, og er knyttet til Universitetet i Stavanger. Utgangspunktet for Læringsmiljøsenderet er statens bekymring over de vedvarende høye mobbetallene ved mange norske skoler, slik det blant annet framkommer gjennom den årlige elevundersøkelsen. Kommuner og skoler som har hatt langvarige og svært belastende mobbesaker, blant annet gjort kjent gjennom media, har også vært i målgruppen for prosjektet. Det er Fylkesmannen, i samarbeid med kommunene, som er ansvarlig for å velge ut aktuelle deltakere til Læringsmiljøprosjektet. Oppdragsgiver er Utdanningsdirektoratet. Læringsmiljøsenderets veiledningsteam gir kompetanseheving, faglig bistand og veiledning til kommuner og skoler som deltar i prosjektet. Nygård og Langenes er sammen med 36 andre skoler i 16 fylker nå i andre semester av prosjektet. Alle de pedagogisk ansatte ved disse skolene har blitt og blir kurset og fulgt og har fått veiledning i hvordan skape et godt psykososialt miljø for alle skoleelever. Avdekking, stopping og forebygging av mobbing er sentralt gjennom hele prosjektperioden. Temaene for de fire semesterene er:

- Mobbingens psykologi
- Forebygging og klasseledelse
- Organisasjon og inkludering
- Videreføring og spredning.

Et av verktøyene fra Læringsmiljøsenderet som har blitt brukt dette året i Søgne-skolen er den ikke-anonyme «Spekter»-undersøkelsen. Den er lett å gjennomføre og gir god informasjon om hva som rører seg i klassen, blant annet skjult mobbing og skjult maktspill. Det har vist seg viktig å informere de foresatte om at denne undersøkelsen skal bli holdt, mens timingen av gjennomføringen ikke blir gjort kjent. Dette for at elevene ikke skal kunne avtale seg imellom hvilke opplysninger de skal gi. Det er bare lærer og skoleleder som får tilgang til opplysningene som blir gitt i denne undersøkelsen. Jeg har hatt det privilegiet å få være til stede på de fleste av Læringsmiljøteamets foredrag og seminarer som er holdt i Søgne dette skoleåret. De har gitt grundig og nyttig kunnskap om mobbing og mobbingens drivkrefter, og om løsninger. Jeg har også fått tilgang til veiledningsmøtene på Langenes og Nygård skoler.

I tillegg har jeg ved flere anledninger kontaktet de to veilederne fra Læringsmiljøsentret som har vært tilknyttet prosjektet her i Søgne, i forbindelse med ulike stridsspørsmål eller ved behov for tips eller innspill. Disse sitter på stor kompetanse om mobbing, og har gitt meg god hjelp.

4.17 snakkommobbing.no

1. november traff jeg leder Andreas Eidem og ansatt Kristine Aasen i snakkommobbing.no. Snakk om mobbing er en nasjonal chatte-tjeneste for barn og ungdom mellom ni og 19 år. Her kan ungdommene komme i direkte kontakt med en fagperson, anonymt og gratis. Chatten er for alle som er berørt av mobbing, om en mobber andre, er tilskuer eller er utsatt for mobbing selv.

Det er Blå Kors som driver Snakk om mobbing, i samarbeid med blant annet Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet og Universitetet i Agder. Målet er at flere skal snakke om mobbing, på et tidligere tidspunkt. Halvparten av de som tar kontakt med Snakkommobbing.no deler noe de aldri har snakket med voksne om tidligere. Tilbakemeldingene er at muligheten for å dele anonymt, uten å bruke stemmen eller møtes, er avgjørende. Mitt inntrykk er at snakkommobbing.no har et godt navn og stor troverdighet blant barn og ungdom. Det meldes at armbåndet med logoen er mye brukt, blant annet av eldre elever i videregående skoler.

Chatte-tjenesten har hatt stor vekst siden oppstarten april 2015, og hadde i 2016 over 5500 henvendelser. De som tar kontakt, er fra hele landet. De som tar imot henvendelsene er både profesjonelle og frivillige.

På møtet hadde vi gjensidig orientering om mål, praksis og arbeidsområder, erfaringer og lærdom. Det var inspirerende å møtes. Vi kan lære av hverandre! Vi ble enige om å holde kontakten, og å tipse hverandre om gode og nyttige kurs og seminarer.

4.18. Barnas stasjon

1. november var jeg på Barnas stasjon i Kristiansand. Dette er ett av seks liknende hus i Norge, som er drevet av organisasjonen Blå Kors. Barnas stasjon er et lavterskeltilbud for gravide og for familier med barn fra 0-8 år, som har ulike utfordringer. Det kan være tidligere ruserfaringer selv eller i nær familie, psykiske utfordringer, lite nettverk eller andre sårbarheter. De tilbyr nettverksgrupper og sosiale tiltak, individuell foreldreveiledning og gruppeveiledning, ferie- og fritidstilbud, markering av høytider, 4 leiligheter for de som behøver ekstra oppfølging, bruktbod og kulturskole. Dette er et sted også Søgne-familier og enkeltindivider kan få tilbud og hjelp. Kulturskolen her kan også være et tilbud for barn og ungdom som ønsker det.

4.19. Politiet

Det lokale politiet er en viktig samarbeidspartner for oppvekstsektoren i Søgne. Det er spesielt forebyggende avdeling, med politiførstebetjent Terje Erklev og politibetjent Jørgen Wallerheim som i praksis er mest sentrale. Jeg møtte Jørgen Wallerheim 27. september, til en gjensidig forventningsavklaring og beskrivelse av lovhjemler og mandat. Vi hadde en nyttig samtale om det generelle ungdomsmiljøet i Søgne, tendenser og utviklinger. Hvilke rutiner jeg kan følge i tilfelle jeg kommer i saker som utløser min melde- og avvergeplikt. Politiet og Elevombudet er enige om å ta kontakt med hverandre når det er fruktbart og nødvendig.

Flere skoler har tett samarbeid med det lokale lensmannskontoret. Dette opplever jeg som svært viktig og fruktbart. Noen ungdommer er i kjernegrupper, andre kan bli innkalt til en

bekymringssamtale. Politiet besøker jevnlig alle skoler, og har nylig vært på begge ungdomsskolene i Søgne og snakket blant annet om at det er brudd på norsk lov å dele ting på nett uten tillatelse. I 2016 kom første dommen i Norge etter at en ungdom delte et nakenbilde på Snapchat. Det er viktig at ungdommene ansvarliggjøres overfor alvoret i handlingene sine, også før de når den kriminelle lavalder.

Jeg opplever lensmannskontorets forebyggende avdeling som åpne og tilgjengelige for både mine spørsmål, for samarbeid om problemstillingene som til enhver tid er gjeldende, og for ungdom i Søgne som trenger en prat.

Jeg har også fått veiledning fra påtaleleder Terje Skaar ved Agder politidistrikt om rutiner og avveininger når en rektor og en skoleeier blir anmeldt for brudd på Opplæringslovens §9A.

4.20. Natteravnene

Hallvard Auestad tok kontakt for å opprette en forbindelseslinje mellom oss. Han er ansatt 40 prosent som natteravnkoordinator i Kristiansand kommune. Han er også oppnevnt i 60 prosent som barn og unges representant i By- og miljøutvalget i Kristiansand kommune.

Auestad er opptatt av at vi har EN stor ungdomsgjeng – som er mobile over bygde- og bygrensene. Natteravnene ser ungdommer fra Søgne når han er ute på nettene. Uteetaten melder om problemer med en stadig hardere og tøffere kjerne i de verste miljøene, der gjeld, pengeutpressing, stoff og represalier er vanlige. Ungdom som ikke er engasjert i ulike fritidstilbud mangler et tilholdssted/oppholdssted i kvadraturen. Resultatet blir av og til at de likevel havner i byen og i deler av Markensgate, der vi vet det er rekruttering av stoffbruk.

Han ønsker seg flere Natteravnere. Vi snakker om den enormt store og ubrukte ressursen som ligger i foreldre, og om hvordan vi kan «vekke» flere til å gjøre en innsats, blant annet gjennom natteravnene. Vi drøftet om vi kan spørre om å få bruke Facebook-gruppen Foreldre i Søgne, som har 1500 medlemmer, samt Elevombudssiden til dette. Vi holder kontakten, og er enige om å kontakte hverandre når vi ser at det kan være nyttig.

4.21. Kommunalt foreldreutvalg/FAU

Kommunalt Foreldreutvalg i Søgne er et viktig forum, som fungerer godt. Der sitter to representanter fra alle skoler i Søgne, inkludert Samfundet skole Oftenes og Oasen skole (som ligger over grensen til Sogndalen, men som har mange elever fra Søgne). KomFug er organet som samordner foreldrenettverket BRY DEG, og som er en drivkraft i dette arbeidet. I forumet tas opp saker som har interesse for alle foresatte, og der deles tips og ideer og inspirasjon med hverandre. KomFug administrerer Facebook-gruppen «Foreldre i Søgne» som har over 1500 medlemmer. De foresatte er en helt sentral og i mange tilfeller uutnyttet ressurs i arbeidet med å få et oppvekstmiljø som fremmer helse, trivsel og læring. BRY DEG har som kjerne-ide å få foreldre til å snakke sammen, lage nettverk og til å ta kontakt med hverandre hvis og når det er nødvendig.

Elevombudet har hatt kontakt med KomFugs leder Ada Elise Qvale Nygård ved flere anledninger, og er blitt invitert til møte i KomFug. Det har ennå ikke lyktes å finne en dag som passer. Elevombudet har også vært i kontakt med flere av FAU-lederne på den enkelte skole. FAU er en essensiell aktør på alle skoler, som ikke må undervurderes i betydning og potensiale.

4.22. Barnehagesektoren

Elevombudet har opprettet kontakt med Søgnes enhetsleder i barnehagesektoren Eva Hauger Gjersvold. Hun har blant annet sendt meg den viktige rapporten «Hele barnet, hele løpet. Mobbing i Barnehagen» <http://www.forebygging.no/Global/mobbing%20i%20barnehagen%20rapport.pdf> som gir et grundig og interessant innblikk i at mobbingen svært ofte starter i barnehagen. Her ser man blant annet at en god del foresatte opplever at de ansatte i barnehagen ikke er så gode på å følge opp en sak over tid. Og også at noen opplever at de voksne faktisk kan gjøre en mobbesituasjon verre, ikke bedre. Dette er også noe vi kan se i skolene.

Barnehagene er ikke under mitt mandat, men vi har felles problemstillinger og kan lære av hverandre.

4.23. Den norske kirke i Søgne

Fungerende sogneprest i Søgne Eirik Nyfeldt Bø var sentral da det ble mobilisert etter drapssaken høsten 2015. Han var medlem i kriseteamet som ble opprettet, og hadde nærkontakt med flere av ungdommene som var rammet hardest, ved at han traff og snakket med dem gjennom konfirmasjonsundervisningen, som allerede var i gang da tragedien rammet, og som fortsatte utover høsten. Kirken holdt åpent hus for ungdommene etter tragedien, og holdt enkle markeringer i forbindelse med konfirmasjonsundervisningen.

Jeg har oppfordret Oppvekstkontoret til å knytte nærmere kontakt med Nyfeldt Bø generelt, og å holde ham oppdatert på arbeidet rundt 2001-kullet spesielt. En høy andel av Søgne-ungdommene velger å konfirmere seg i Den norske Kirke, så kirken og menneskene som finnes der kan være en ressurs for de som ønsker det. Denne kontakten er ikke implementert. Jeg har derfor selv holdt Nyfeldt Bø informert om planene om et møte for 2001-kullet og deres foresatte, og har videresendt til ham invitasjonen som ble sendt til foreldrene om Temakvelden «Hva kan vi gjøre for hverandre i etterkant av drapssaken i fjor».

4.24. Andre elev-, lærlinge- og mobbeombud

Søgne kommune var først i landet med å opprette et kommunalt Elevombud. Imidlertid finnes det flere fylker som har opprettet et mobbeombud, og i Stavanger har leder av Kommunalt Foreldreutvalg, Nina Bøhnsdalen, også funksjon som et mobbeombud. I Arendalsuka i august traff jeg de fleste av de fylkeskommunale mobbeombudene, og opprettet kontakt med dem.

Bøhnsdalen og jeg har hatt kontakt på både mail og telefon, og har utvekslet erfaringer om arbeidsmåter og utfordringer i oppvekstsektoren generelt og som ombud spesielt. I Stavanger har det i en tid vært ekstra fokus og satsning på elever med særlig stort læringspotensiale. På dette området har man kanskje ikke kommet så langt i Søgne ennå.

11. januar møtte jeg Elev- og lærlingeombudet i Vest-Agder, Camilla Thomassen. Elev- og lærlingeombudet i Vest-Agder ble opprettet av fylkestinget våren 2011, som en 50 prosent stilling. Fra juni 2012 har ombudsstillingen her vært 100 prosent.

Dette ombudet skal passe på at elever og lærlinger i videregående opplæring i Vest-Agder får de rettighetene de har krav på, og skal spesielt jobbe med elevmedvirkning, skoleringer av elevråd, være en brobygger mellom partene i videregående opplæring, og jobbe med elevenes fysiske og

psykososiale miljø. Ombudet opererer på fritt og uavhengig grunnlag av alle instanser i fylkeskommunen.

Dette ombudet skal normalt ikke gå inn i enkeltsaker om for eksempel mobbing. Elev- og lærlingeombudet forteller at det ligger an til at Fylkestinget kommer til å vedta et mobbeombud for de videregående skolene senere i år. Vi ble enige om å holde kontakten.